

16. 02. 2017

**Sprawozdanie
z realizacji zadań z zakresu wspierania
rodziny i systemu pieczy zastępczej na
terenie Miasta Lublin w 2016 roku
oraz przedstawienie potrzeb
związanych z realizacją zadań z tego
zakresu**

DYREKTOR
MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY RODZINIE
w Lublinie
M. Dąmala
Małgorzata Dąmala

Lublin, luty 2017 roku

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.) wprowadziła nowe obowiązki sprawozdawcze. Obligują one wójtów, kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do przygotowania opracowań dotyczących realizacji zadań wynikających z ustawy.

Obowiązki sprawozdawcze w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wynikają z zapisów:

- art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy – *(organizator rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia staroście i radzie powiatu coroczne sprawozdanie z efektów pracy);*
- art. 179 ust. 1 ustawy – *(wójt składa radzie gminy, roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań);*
- art. 182 ust. 5 ustawy - *(kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa zarządowi powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej).*

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną Miasta Lublin powołaną do wykonywania zadań samorządu gminnego i powiatowego. Zarządzeniem Nr 1122/2011 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 24 listopada 2011 roku, zmienionym zarządzeniem Nr 52/11/2103 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 15 listopada 2013 r., został wyznaczony organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Mieście Lublin.

Niniejsze opracowanie ma w szczególności na celu przedstawienie działań podejmowanych w zakresie wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej w 2016 roku, a także wskazanie istniejących problemów, potrzeb i dalszych kierunków działań w tym obszarze.

SPIS TREŚCI:

I. WSPIERANIE RODZINY	3
1. Poradnictwo specjalistyczne	3
2. Asystenci rodziny	8
3. Placówki wsparcia dziennego	14
4. Pozostałe formy wspierania rodziny	19
4.1. Rodziny wspierające	19
4.2. Grupy wsparcia	19
4.3. Spotkania rodzin naturalnych	20
II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	20
1. Rodzinna piecza zastępcza	21
1.1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin	21
1.1.1. Działania podejmowane na rzecz rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin oraz dzieci objętych rodzinną pieczą zastępczą	22
1.1.2. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej	38
1.1.3. Pozostałe formy wsparcia dla rodzin zastępczych	42
1.2. Rodzinna piecza zastępcza realizowana w innych powiatach	45
2. Instytucjonalna piecza zastępcza	47
2.1. Placówki opiekuńczo–wychowawcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin	48
2.2. Koszty utrzymania dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo–wychowawczej	53
2.3. Instytucjonalna piecza zastępcza realizowana w innych powiatach	54
III. USAMODZIELNIENIA	56
IV. ZESTAWIENIE POTRZEB I REKOMENDACJE	61

I. WSPIERANIE RODZINY

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do pełnienia tych funkcji (art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.). Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny powinna odbywać się z uwzględnieniem zasady pomocniczości.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mogą zostać objęte szeregiem działań w ramach pracy z rodziną, w szczególności:

- 1) konsultacjami i poradnictwem specjalistycznym,
- 2) terapią i mediacją,
- 3) pomocą prawną,
- 4) usługami asystenta rodziny.

1. Poradnictwo specjalistyczne

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, w zakresie terapii uzależnień, przemocy, kryzysów) oraz pomoc prawną, rodziny bezpłatnie uzyskują w:

- Specjalistycznej Poradni dla Rodzin, ul. Popiełuszki 28E;
- Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, ul. Probostwo 6;
- Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.

Od 1 stycznia 2009 r., w wyniku reorganizacji Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin (ul. Popiełuszki 28E) stała się komórką organizacyjną Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie.

W roku 2016 z pomocy skorzystało **1 390 osób** (w tym: 1230 osób dorosłych oraz 160 dzieci) w tym:

- z terapii skorzystało 914 osób (dorośli: 766, dzieci: 148),
- z profilaktyki skorzystało 476 osób (dorośli: 464, dzieci: 12).

Wsparciem w formie terapii objęto **640 rodzin**. 93,59% z nich to rodziny naturalne, a 3,3% stanowiły rodziny zastępcze. Ponadto wsparciem objęto 13 rodzin adopcyjnych oraz 6 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 1. Liczba rodzin objętych terapią w 2016 roku

Liczba rodzin ogółem, w tym:	640
rodzin naturalnych	599
rodzin zastępczych	21
rodzin adopcyjnych	13
dzieci przebywających w placówce	6

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W 2016 roku, w terapii uczestniczyło **914 osób**. Ogółem odbyło się **5 965 sesji** terapeutycznych i konsultacyjnych, co przewyższa liczbę sesji odbytych roku 2015 (5 940 sesji). Struktura form pomocy Poradni systematycznie przekształca się z profilaktyki, poradnictwa i jednorazowych konsultacji w kierunku korzystania z długotrwałej, tym samym skuteczniejszej, pomocy terapeutycznej (stąd spadek liczby osób korzystających przy wzroście liczby sesji).

Terapie indywidualna, małżeńska i rodzinna prowadzą do trwałych zmian i są znacznie bardziej efektywne niż porady i konsultacje. W zgłoszeniach do Poradni obserwowane jest znacznie większe zapotrzebowanie na terapię, gdyż z takiej oferty znana jest Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin, zaś w Mieście Lublin funkcjonuje wiele punktów oferujących jedynie psychoprofilaktykę i konsultacje. Poradnia ogranicza działania psychoedukacyjne na rzecz terapeutycznych, ponieważ takie jest zapotrzebowanie mieszkańców Lublina, a oczekiwanie na terapię indywidualną w Poradni jest wciąż długie i trwa ok. 3 miesięcy.

Tabela 2. Liczba osób objętych wsparciem Poradni w 2016 roku z podziałem na rodzaj wsparcia

Wyszczególnienie	Liczba osób objętych wsparciem w 2015 r. – 1 962		Liczba osób objętych wsparciem w 2016 r. – 1 390	
	w tym dorosłych	w tym dzieci	w tym dorosłych	w tym dzieci
Łączna liczba osób korzystających	1732	230	1230	160
w tym: liczba osób w terapii	826	178	766	148
w tym: liczba osób w psychoprofilaktyce	906	52	464	12

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zapotrzebowanie na pomoc psychologiczną i pedagogiczną utrzymuje się na wysokim poziomie. Mieszkańcy Miasta Lublin szczególnie poszukują w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR pomocy terapeutycznej, która pozwala skutecznie rozwiązać ich problemy osobiste, małżeńskie i rodzinne.

Rekomendacje:

Z uwagi na bardzo dużą liczbę zgłoszeń (oczekiwanie na terapię małżeńską i rodzinną wynosi ok. pół roku) wskazane byłoby powiększenie liczby etatów dla psychoterapeutów rodzinnych i małżeńskich. Terapia małżeństw i rodzin pozwala na skuteczne rozwiązywanie problemów, w bardzo istotny sposób poprawia kondycję lubelskich rodzin poprzez zapobieganie rozwodom i rozpadowi więzi.

Z pomocy **Centrum Interwencji Kryzysowej** korzystają osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, m. in.: ofiary przemocy, w tym osoby doświadczające przemocy seksualnej i ofiary przestępstw, rodziny osób uzależnionych, osoby znajdujące się w krytycznej sytuacji życiowej spowodowanej zdarzeniami losowymi i innymi czynnikami.

W 2016 roku w Centrum udzielono ogółem **16 069 porad**, w tym:

- 6337 porad w kontakcie bezpośrednim,
- 464 konsultacje telefoniczne,
- 9268 porad i konsultacji w całodobowym telefonie zaufania.

Centrum Interwencji Kryzysowej objęło wsparciem 210 rodzin z problemem przemocy domowej, w tym 13 dzieci. Oprócz przyjęć indywidualnych, dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, prowadzono zajęcia grupowe oraz warsztaty.

Uwzględniając potrzeby klientów, w Centrum Interwencji Kryzysowej prowadzono w 2016 roku następujące zajęcia grupowe: 2 grupy DDA (15 osób); grupa terapeutyczna dla kobiet doświadczających przemocy (10 osób). Zrealizowano 2 edycje Szkoły dla Rodziców w których uczestniczyły 33 osoby.

Dla sprawców przemocy domowej przeprowadzono program korekcyjno-edukacyjny zrealizowany w Areszcie Śledczym w Lublinie. W ramach programu odbyło się 60 godzin zajęć. W programie uczestniczyło 15 osób.

Ponadto w Centrum zrealizowano dwa programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie: wstępny i pogłębiony. W ramach programu wstępnego zrealizowano 60 godzin zajęć grupowych i 40 godzin konsultacji. Łącznie wzięło w nim udział 19 osób. W programie pogłębionym również zrealizowano 100 godzin zajęć (60 godzin zajęć grupowych i 40 godzin konsultacji). W pogłębionym programie łącznie wzięło udział 19 osób.

W ramach współpracy z placówkami oświatowymi odbyły się warsztaty profilaktyczne, dotyczące występowania zjawiska agresji wśród dzieci i młodzieży, dla uczniów III klasy Szkoły

Podstawowej nr 32 w Lublinie oraz 2 spotkania z uczniami i rodzicami Gimnazjum nr 11 w Lublinie zrealizowane na prośbę szkoły.

Ponadto w ramach kampanii - 16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na Płeć, Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie przeprowadziło następujące warsztaty, w których uczestniczyło łącznie 49 osób:

- „Doskonalenie warsztatu pracy asystenta rodziny poprzez edukację prawną oraz rozwijanie kompetencji w zakresie pracy z osobą doświadczającą przemocy” – skierowane do asystentów rodzin. W warsztatach uczestniczyło 19 osób.
- „Charakterystyka zjawiska, rodzaje, mechanizmy przemocy, profil sprawcy i ofiary” – skierowanych do studentów pedagogiki i psychologii. W warsztatach uczestniczyły 24 osoby,
- „Niebezpieczne związki – jak stereotypy kulturowe dotyczące płci wpływają na problem przemocy” – warsztaty otwarte, uczestniczyło w nich 6 kobiet.

Pracownicy Ośrodka Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin, działającego w strukturach Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie każdego dnia prowadzą rozmowy profilaktyczne na temat szkodliwości picia alkoholu. W 2016 roku do Ośrodka zostało przyjętych 1 671 osób.

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne i pedagogiczne) rodziny uzyskują bezpłatnie od pracowników pracujących w **Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej**.

Specjaliści zatrudnieni w Dziale, tj. 2 pedagogów i 3 psychologów, świadczyli poradnictwo m. in. na rzecz rodzin naturalnych. W roku 2016 tą formą pomocy objęto **46** rodzin. Udzielono 180 porad, w tym: 34 porady psychologiczne oraz 146 porad pedagogicznych.

Tematyka porad dotyczyła:

- w ramach poradnictwa psychologicznego: konsekwencji emocjonalnych umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, radzenia sobie ze stratą, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, przezwycięzania występujących trudności życiowych;
- w ramach poradnictwa pedagogicznego: poprawy sytuacji życiowej rodzin naturalnych, poprawy relacji rodziców naturalnych z dziećmi, poprawy kompetencji wychowawczych rodzin naturalnych, przebiegu kontaktu rodziców z dziećmi, podnoszenia kwalifikacji zawodowych rodziców naturalnych, kierowania rodzin naturalnych do poradni specjalistycznych i organizacji pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

Dodatkowo w ramach interwencji kryzysowej w Mieście Lublin działają trzy ośrodki wsparcia dotowane z budżetu Miasta. Świadczą pomoc rodzinom i osobom będącym w sytuacji kryzysowej. Są to: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Wsparcia dla samotnych matek, Ośrodek Wsparcia dla samotnych matek z dziećmi do lat 3 i kobiet w ciąży.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w okresie od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r. prowadzony był przez Fundację SOS Ziemi Lubelskiej. Mieścił się przy ul. Bazylianówka 44. Dysponował 25 miejscami. Ośrodek zapewniał schronienie i stały dozór gwarantujący odseparowanie ofiary od sprawcy przemocy. Osoby korzystające z pomocy Ośrodka otrzymywały posiłek interwencyjny, pozyskaną żywność oraz pomoc rzeczową i środki higieny osobistej. Miały zapewnioną pomoc specjalistów: psychologa, pedagoga, terapeuty, prawnika i psychiatry. Uczestniczyły w terapii indywidualnej i grupowej. W 2016 roku dotacja na funkcjonowanie wynosiła 347 000 zł¹. Z usług Ośrodka w 2016 roku skorzystało 55 osób. Od stycznia 2017 roku Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzony będzie przez Fundusz Ochrony Życia Archidiecezji Lubelskiej, przy ul. Chmielewskiego 9.

Ośrodek Wsparcia dla samotnych matek z niepełnoletnimi dziećmi prowadzony był przez Fundację SOS Ziemi Lubelskiej. Mieścił się przy ul. Bronowickiej 3. Posiadał 70 miejsc. Od lipca 2016 roku funkcjonuje pod nazwą **Ośrodek Wsparcia w formie schroniska dla samotnych matek z dziećmi – mieszkanek Miasta Lublin oraz bezdomnych kobiet mieszkanek Miasta Lublin**. Mieści się przy ul. Bronowickiej 3, posiada 35 miejsc dla samotnych matek z dziećmi oraz 15 miejsc dla bezdomnych kobiet. Zapewnia schronienie, posiłek interwencyjny, pozyskaną żywność, odzież oraz pomoc rzeczową. Pomoc świadczą specjaliści zatrudnieni w ośrodku: psycholog, pedagog, prawnik i pracownik socjalny. W okresie od 01.01.2016 r. do 30.06.2016 r. dotacja z budżetu Miasta Lublin wynosiła 148 500 zł. natomiast w okresie od 01.07.2016 r. do 31.12.2016 r. dotacja wyniosła 183 500 zł. Z usług w Ośrodku w 2016 roku skorzystało łącznie 58 osób.

Ośrodek Wsparcia dla samotnych matek z dziećmi do lat 3 i kobiet w ciąży prowadzony był przez Fundusz Obrony Życia Archidiecezji Lubelskiej. Posiadał 10 miejsc i realizował zadania własne gminy. Ośrodek zapewniał schronienie, 3 posiłki dziennie, odzież oraz pomoc rzeczową

¹ Prowadzenie ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej i było finansowane z budżetu państwa.

(leki, środki czystości, artykuły do pielęgnacji dzieci). Pomoc świadczyli zatrudnieni specjaliści: psycholog, pedagog, psychoterapeuta i pracownik socjalny. W 2016 roku dotacja z budżetu Miasta Lublin wynosiła 73 000 zł. Z usług Ośrodka w 2016 roku skorzystało 11 osób. Z dniem 1 stycznia Ośrodek 2017 roku zakończył działalność.

Rekomendacje:

Jak wynika z bieżącej analizy liczba miejsc w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, przy ul. Chmielewskiego 9 jak i w Ośrodku Wsparcia w formie schroniska dla samotnych matek z dziećmi – mieszanek Miasta Lublin oraz bezdomnych kobiet mieszanek Miasta Lublin, przy ul. Bronowickie 3 w pełni zabezpiecza bieżące potrzeby. W roku 2017 przewiduje się utrzymanie liczby miejsc na obecnym poziomie.

2. Asystenci rodziny

W 2016 r. w Lublinie zatrudnionych było 14 asystentów rodziny. Ogółem wydatki na ich zatrudnienie wyniosły 508 679,32 zł². Na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2016 r. - Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Miasto Lublin pozyskało z budżetu państwa dotację celową w kwocie 260 839,71 zł (co stanowiło 51% całości wydatków) na dofinansowanie wynagrodzeń dla 11 asystentów.

Asystenci rodziny podjęli pracę z rodzinami naturalnymi przeżywającymi trudności, przede wszystkim w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i będącymi w trudnej sytuacji życiowej. Pracę prowadzono z rodzinami, które sprawowały opiekę nad dziećmi w celu poprawy ich umiejętności wychowawczych, jak również z rodzinami, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Asystenci pozostawali w systematycznym kontakcie z rodzinami monitorując sytuację rodzin wieloprotblemowych, w których dzieci miały niezaspokojone potrzeby. Rodziny, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej motywowali do zmiany sytuacji życiowej i stałego kontaktu z dziećmi.

W 2016 r. wsparciem asystenta rodziny objętych było **266 rodzin** niewydolnych wychowawczo, w których wychowywało się **642 dzieci**. Asystenci odbyli **6 942 wizyty** w środowisku. W okresie sprawozdawczym zakończono pracę z **72 rodzinami**. Powody zakończenia pracy to: osiągnięcie założonych celów (30 przypadków), brak współpracy rodziny

² Wydatki na wynagrodzenie dla asystentów rodziny wraz z pochodnymi.

z asystentem (21 przypadków), brak efektów pracy (10 przypadków) oraz zmiana metody pracy (11 przypadków).

Decyzję o zakończeniu pracy z rodziną z powodu braku efektów lub braku współpracy z asystentem rodziny, podejmuje asystent wspólnie z pracownikiem socjalnym. Rodzina taka po zakończeniu współpracy zostaje w systemie pomocy społecznej i jest nadal systematycznie odwiedzana przez pracownika socjalnego. Takie rodziny są bardzo często objęte również nadzorem kuratora sądowego, z którym współpracują pracownicy socjalni. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej w rodzinie i braku nadzoru kuratora sądowego, do Sądu kierowane są pisma z prośbą o objęcie rodziny taką formą pomocy.

W 2016 r. asystenci rodziny we współpracy z członkami rodzin i po konsultacji z pracownikami socjalnymi przygotowali lub zaktualizowali **239** planów pracy z rodziną, które obejmowały zakres działań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także określały terminy ich realizacji i oczekiwane efekty podjętej pracy.

Asystenci dokonywali także okresowej oceny sytuacji rodziny, w której przedstawiali efekty prowadzonych działań oraz zasadność (lub brak zasadności) kontynuowania pracy z rodziną. W 2016 r. dokonano i przygotowano na piśmie **266 ocen**.

Główne zadania zrealizowane przez asystentów rodziny dotyczyły:

- podejmowania działań mających na celu pomoc rodzinom w rozwiązywaniu ich problemów socjalnych poprzez dostarczanie informacji i kierowanie do odpowiednich instytucji;
- udzielania pomocy w redagowaniu pism urzędowych, ubieganiu się przez rodziny o świadczenia socjalne, o przydział lub wymianę lokalu, o umorzenie długów lokatorskich, itp.;
- udzielania pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych poprzez, m.in.: kierowanie członków rodzin do poradni specjalistycznych i rodzinnych, kierowanie do udziału w diagnostyce oraz udziału w formach terapii indywidualnej, rodzinnej, grupowej, terapii uzależnień i grupach wsparcia;
- motywowania do skorzystania z konsultacji psychiatrycznych oraz kierowania członków rodzin do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie;
- informowania o prawidłowościach rozwoju bio-psycho-społecznego dzieci oraz o zaburzeniach tego rozwoju, które wymagają zmiany postaw wychowawczych opiekunów;

- podejmowania działań zamierzających do rozwijania u rodziców umiejętności wychowawczych, motywowania i kierowania na zajęcia rozwijające kompetencje rodzicielskie;
- informowania o możliwej etiologii zachowań dzieci sprawiających trudności wychowawcze, motywowania do podjęcia diagnostyki psychologicznej, pedagogicznej oraz psychiatrycznej oraz do stosowania zaleceń specjalistów;
- motywowania rodziców do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielania pomocy w postępowaniu rekrutacyjnym i pisaniu wniosków o przyjęcie do placówek edukacyjnych;
- edukowania w zakresie funkcjonowania na współczesnym rynku pracy (szukanie ofert pracy, pisanie CV i listu motywacyjnego, przygotowanie się do rozmów kwalifikacyjnych z potencjalnym pracodawcami);
- uświadomienia wartości pracy i znaczenia utrzymywania pracy zarobkowej przez członków rodzin;
- podejmowania działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny, m.in. poprzez informowanie policji oraz służb medycznych o zaistniałych zagrożeniach oraz poprzez współpracę z kuratorami;
- przygotowania i prowadzenia dokumentacji pracy z rodziną.

Zgodnie z art. 176 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy umożliwienie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W tym celu wykorzystywano także możliwość szkoleń bez angażowania środków finansowych (np. bezkosztowe szkolenia wewnętrzne prowadzone przez specjalistów zatrudnionych w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej).

Tematykę szkoleń dla asystentów rodziny przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych asystentów rodziny w roku 2016

Lp.	Tematyka szkoleń, konferencji, spotkań informacyjnych oraz warsztatów	Liczba asystentów w rodzinie
SZKOLENIA WEWNĘTRZNE		
1.	Szkolenie przeprowadzone przez, pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Szkolenie odbyło się w siedzibie Działu. Tematyka szkolenia dot. potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i indywidualnych możliwości dzieci oraz teorii więzi. Omawiano również indywidualne przypadki wskazane przez asystentów	6

	rodziny.	
2	Szkolenie w ramach Programu prewencyjnego dotyczącego przeciwdziałania negatywnym skutkom stresu w pracy – szkolenia dot. mobbingu.	14
3	Szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.	3
4	Szkolenie „Zrozumieć dziecko z FAS” przeprowadzone w siedzibie Działu przez zatrudnionych w Dziale psychologów. Podczas szkolenia wyświetlono film „Fas ma twarz” zakupiony ze środków MOPR w Lublinie.	10
5	Szkolenie „5 kompetencji opiekuna i rola rodziny biologicznej w życiu dziecka” przeprowadzone w siedzibie sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	8
6	Szkolenie „Praca zespołowa dla zapewnienia dziecku stabilizacji życiowej” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale..	6
7	Szkolenie przeprowadzone przez koordynatora Sekcji ds. asysty rodzinnej z asystentami rodziny na temat „Planu pracy z rodziną”, przekazanie informacji ze szkolenia „Narzędzie planu pracy z rodziną”	9
8	Szkolenie „Więź a rozwój dziecka” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	8
9	Szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia przeprowadzone przez pracownika Działu (studenta ostatniego semestru pielęgniarstwa Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie). Szkolenie odbyło się w siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	6
10	Szkolenie „Opiekun nauczycielem więzi” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	7
SPOTKANIA KONSULTACYJNE		

1	Spotkanie konsultacyjne z psychologiem zatrudnionym w Specjalistycznej Poradni Wczesnej Diagnozy i Rehabilitacji, zorganizowane dla pracowników Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Spotkania organizowane w siedzibie Działu. Celem spotkania w dniu 31 marca 2016r. było omówienie specyfiki pracy poradni, analiza indywidualnych przypadków rodzin, z którymi współpracują pracownicy oraz informacje na temat specjalistycznego poradnictwa. Celem spotkania w dniu 23 czerwca 2016r. było omówienie problemów występujących w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny. Celem spotkania w dniu 27 października 2016r. było omówienie problemów występujących w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny.	7 11 5
SZKOLENIA ZEWNĘTRZNE		
1	„Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przejawiającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych”. Organizator: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie. Miejsce szkolenia: ul. Zana 38 w Lublinie.	5
2	„Asystentura jako alternatywna forma pomocy rodzinie”. „Praca asystenta z rodzinami o szczególnych potrzebach”. Organizator: Profilaktyka KIER Adam Kopacz z siedzibą w Krakowie. Miejsce szkolenia Lublin, siedziba sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych.	8
3	Szkolenie „Konflikt!? Nie – Dziękuję. Wybieram Mediację” zorganizowane przez Polskie Centrum Mediacji Oddział w Lublinie z zakresu właściwej komunikacji oraz technik mediacyjnych.	2
4	Szkolenie z zakresu zapobiegania, przygotowania i reagowania na wypadek sytuacji kryzysowej na terenie instytucji publicznej zorganizowane przez Centrum Szkoleń Specjalistycznych.	12
5	Szkolenie dla asystentów rodziny i pracowników socjalnych z województwa lubelskiego pod nazwą „Narzędzie planu pracy z rodziną” zorganizowane przez Fundację Dziecko i Rodzina.	1 wydatkowa no kwotę 190 zł
6	Szkolenie „Niebieska Karta – praktyczny przewodnik po procedurze”. Organizator: „IMPULS” Kuźnia Profilaktyczna, miejsce szkolenia CIK, ul. Probostwo 6A w Lublinie.	3 wydatkowa no kwotę 450 zł
7	Szkolenie doskonalące dla asystentów rodzin i kandydatów do pełnienia tej funkcji. Szkolenie zostało zorganizowane przez PeDaGo Personal Development and Growth Center	1 wydatkowa no kwotę

		300 zł
KONFERENCJE		
1	Konferencja pt.: „Mediacja. Rozmowa. Zrozumienie. Rozwiązanie” w ramach realizowanego projektu „Propagowanie alternatywnych metod rozwiązywania sporów” finansowany ze środków funduszy norweskich oraz środków krajowych. Konferencja organizowana w ramach kampanii społecznej Ministerstwa Sprawiedliwości. Tematyka spotkania dotyczyła prezentacji mediacji jako alternatywnej metody rozwiązywania sporów. Zaproszeni lokalni prelegenci, zajmujący się profesjonalnie mediacją, zaprezentowali zasady oraz korzyści płynące z zastosowania mediacji. Przedstawili również własne, dobre praktyki w zakresie mediacji. Konferencja w Lublinie odbyła się w Hotelu Forum przy ul Obywatelskiej 8.	7
WARSZATY		
1	Podjęto współpracę z Panem Andrzejem Mądrym, byłym pracownikiem Szkoły Policealnej Pracowników Służb Społecznych, obecnie pracownikiem Szpitala Neuropsychiatrycznego w Lublinie, który w dniu 26 września rozpoczął pierwszą superwizję z asystentami rodziny. Łącznie w roku 2016 odbyły się 4 spotkania. Spotkania superwizji odbywały się w siedzibie Działu przy ul. Poniatowskiego 4.	11
2	„Doskonalenie warsztatu w zakresie pracy asystenta rodziny poprzez edukację prawną oraz rozwijanie kompetencji w zakresie pracy z osobą doświadczającą przemocy” zorganizowane przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie w ramach Kampanii 16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na płeć.	11
3	Spotkanie warsztatowe „Co o mowie dziecka wiedzieć warto” w siedzibie Działu prowadzone przez pracownika Zespołu Poradni Nr 3 Specjalistycznej Poradni Wczesnej Diagnostyki i Rehabilitacji.	7

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Rekomendacje:

Należy podkreślić, iż funkcja asystenta rodziny jest stosunkowo nową formą wspierania rodzin naturalnych, w których pojawiają się problemy opiekuńczo-wychowawcze. Dostrzegając zasadność kontynuowania i intensyfikacji pracy asystentów rodziny, w budżecie Miasta przewidziano na rok 2017 środki na zatrudnienie 14 asystentów.

Zgodnie z zapisami ustawy, **maksymalna liczba rodzin, które mogą zostać objęte w tym samym czasie wsparciem, obecnie zatrudnionych asystentów, wynosi 210.** Mając na uwadze, iż liczba rodzin wymagających wsparcia wzrasta, w perspektywie kolejnych lat oraz w związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2017 roku ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu

kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016r. poz. 1860) koniecznym może się okazać zwiększenie zatrudnienia na stanowisku asystenta. W tym celu należy systematycznie pozyskiwać dodatkowe środki finansowe, nie tylko na zatrudnienie asystentów (ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych), ale również na ich szkolenie z uwagi na specyfikę nowych zadań.

3. Placówki wsparcia dziennego

Rodzina może także uzyskać pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego. Na terenie Miasta Lublin wszystkie placówki wsparcia dziennego prowadzone są przez podmioty pozarządowe.

Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, z placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest bezpłatny i dobrowolny oprócz sytuacji wyjątkowych, kiedy do placówki kieruje sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

W ciągu całego 2016 roku, na podstawie umów zlecających podmiotom pozarządowym prowadzenie placówek wsparcia dziennego, funkcjonowały 24 placówki:

- 19 placówek wsparcia dziennego prowadzonych było w formie opiekuńczej (jedna z nich zakończyła działalność z dniem 31.01.2016 r., jedna placówka rozpoczęła działalność od 1.04.2016 r. i jedna od 1.10.2016 r.). Placówki dysponowały 570 miejscami i objęły opieką 763 dzieci;

- 3 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie specjalistycznej, dysponowały 74 miejscami i objęły opieką 102 dzieci;
- 2 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie opiekuńczej i specjalistycznej, (jedna z nich rozpoczęła działalność od 01.04.2016 r.). Placówki dysponowały 23 miejscami i objęły opieką 32 dzieci.

Łącznie wszystkie placówki dysponowały 667 miejscami, a z ich usług w 2016 roku skorzystało 897 dzieci.

Tabela 4. Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego dotowane przez Miasto Lublin w 2016 roku z podziałem na typy

Lp	Nazwa i adres podmiotu	Nazwa i adres placówki	Typ placówki
1.	„Fundacja Amigo-Polska” ul. Jaworowskiego 12, 20-612 Lublin	Specjalistyczny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy „Domostwo Amigoniańskie” ul. Jaworowskiego 12, 20-612 Lublin	<i>specjalistyczna</i>
2.	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Tacy Sami” ul. Narutowicza 74a, 20-019 Lublin	Ośrodek Terapeutyczny ul. Narutowicza 74a 20-019 Lublin	<i>specjalistyczna</i>
3.	Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” ul. Bernardyńska 5, 20-109 Lublin	„Specjalistyczna Placówka AGAPE CLUB” ul. Bernardyńska 5 20-109 Lublin	<i>specjalistyczna</i>
4.	Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Św. Józefa z Cluny ul. ks. Michała Słowikowskiego 1a , 20-124 Lublin	Dom Św. Józefa dla Dzieci i Młodzieży Ognisko Wychowawcze ul. ks. Michała Słowikowskiego 1a 20-124 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
5.	Towarzystwo Salezjańskie Dom Zakonny ul. Kalinowszczyzna 3, 20-129 Lublin	Salezjańska Świątlica Środowiskowa im. Św. Dominika Savio ul. Kalinowszczyzna 3 20-129 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
6.	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty ul. Królewska 10, 20-109 Lublin	Świątlica Opiekuńczo- Wychowawcza im. bł. Edmunda Bojanowskiego ul. Królewska 10, 20-109 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
7.	Stowarzyszenie "ŁABĘDŹ" ul. Jacka Przybylskiego 20/23 20-465 Lublin	Klub Młodzieżowy ul. Łabędzia 15 20-335 Lublin	<i>opiekuńcza</i> (Placówka rozpoczęła działalność w dniu 1.04.2016r.)
8.	Instytut Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Droga Męczenników Majdanka 27, 20-325 Lublin	Świątlica św. Antoniego Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Kasztanowa 1, 20-245 Lublin	<i>opiekuńcza</i>

9.		Świetlica św. Michała Archanioła Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Fabryczna 19 20-301 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
10.	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Maksymiliana Kolbego ul. Droga Męcz. Majdanka 27 20-325 Lublin	Świetlica Opiekuńczo- Wychowawcza przy Parafii Św. Maksymiliana Kolbe ul. Dr. Męcz. Majdanka 27 20-325 Lublin	<i>opiekuńcza</i> (Placówka zakończyła działalność w dniu 31.01.2016 r.)
11.	Fundacja Integracyjna „Na Tatarach” ul. Gospodarcza 7, 20-213 Lublin	Świetlica „Promyk” ul. Odlewnicza 11a 20-219 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
12.	Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo ul. Jezuicka 4/9, 20-113 Lublin	Ośrodek nr 1 „Teatr” ul. Kunickiego 128, 20-434 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
13.		Ośrodek nr 2 „Bliźniak” ul. ks. Michała Słowikowskiego 1 20-124 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
14.	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Archidiecezji Lubelskiej ul. Krakowskie Przedmieście 1, 20-002 Lublin	Świetlica Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży ul. Krakowskie Przedmieście 1 20-002 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
15.	Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo ul. Doświadczalna 46, 20-236 Lublin	Świetlica Integracyjna „Razem” ul. Doświadczalna 46 20-236 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
16.	Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce Al. Wilanowska 309 A, 02 – 665 Warszawa	Placówka Wsparcia Dziennego „Jutrzenka” ul. Jutrzenki 1, 20-538 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
17.	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” ul. Róży Wiatrów 9, 20-468 Lublin	Świetlica Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” ul. Róży Wiatrów 9 20-468 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
18.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Lubelski Oddział Regionalny ul. Narutowicza 54, 20-016 Lublin	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci ul. Narutowicza 54 20-016 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
19.	Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym „Misericordia” ul. Abramowicka 2, 20-440 Lublin	Placówka Wsparcia Dziennego „Misericordia” ul. Głuska 138, 20-380 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
20.	Stowarzyszenie Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” ul. Kunickiego 35, 20-417 Lublin	Placówka Wsparcia Dziennego „CIUCHCIA” ul. Kunickiego 35 20-417 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
21.	Zgromadzenie Służebnic Matki Dobrego Pasterza ul. Kościelna 9; 05 - 500 Piaseczno	Placówka Wsparcia Dziennego „Dom Ciepła” im. św. Antoniego Al. Kraśnicka 65 20 - 718 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
22.	Fundacja Sempre a Frente ul. Grodzka 14, 20 – 112 Lublin	Świetlica Kowalska 3 ul. Kowalska 3, 20 -115 Lublin	<i>opiekuńcza</i> <i>i specjalistyczna</i>

23.		Ośrodek Wsparcia Młodzieży "Przystanek Sempre" ul. Lubartowska 24 20-084 Lublin	<i>opiekuńcza i specjalistyczna (Placówka rozpoczęła działalność od 1.04.2016)</i>
24.	Stowarzyszenie JESTEM ul. Nałkowskich 107/3U 20-470 Lublin	Świetlica Środowiskowa ORATORIUM ul. Krochmalna 47 20-401 Lublin	<i>opiekuńcza (Placówka rozpoczęła działalność od 1.10.2016)</i>

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Placówki mogą również prowadzić działalność na podstawie art. 228 ust. 5 uzyskując stwierdzenie wydane przez wójta, że zapewniają dzieciom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu.

Prowadzenie placówek wsparcia dziennego Miasto Lublin zleca uprawnionym podmiotom po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert i dofinansowuje ze środków publicznych koszty ich działalności. Umowy zlecające podmiotom pozarządowym prowadzenie w Lublinie placówek wsparcia dziennego wygasły z dniem 31 marca 2016 roku. W związku z tym w pierwszym kwartale 2016 roku i we wrześniu 2016 roku zostały przeprowadzone konkursy ofert na realizację zadania publicznego z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej - prowadzenie w Lublinie w okresie do dnia 31 marca 2021 roku placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu Miasta Lublin w formie opiekuńczej, w formie specjalistycznej lub w połączonych formach.

W wyniku postępowania ofertowego zostały zawarte 23 umowy zlecające uprawnionym podmiotom prowadzenie na terenie Lublina 23 placówek wsparcia dziennego – 18 w formie opiekuńczej, 3 w formie specjalistycznej i 2 w połączonych formach opiekuńczej i specjalistycznej. Od 2016 roku funkcjonują trzy nowe placówki wsparcia dziennego: opiekuńczo-specjalistyczna przy ul. Lubartowskiej i dwie opiekuńcze: przy ul. Krochmalnej w dzielnicy Za Cukrownią oraz przy ul. Łabędziej.

W roku 2016 na dofinansowanie kosztów działalności placówek wsparcia dziennego Miasto Lublin wydatkowało **1 180 475,70 zł**.

Należy podkreślić, iż podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego aktywnie poszukiwały dodatkowych źródeł finansowania i w ciągu całego 2016 roku pozyskały dodatkowe środki w łącznej wysokości **336 225,00 zł**, m.in. z Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta, Wydziału Kultury Urzędu Miasta, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Inicjatyw

Obywatelskich, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii, Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Fundacji Tesco Dzieciom, Kulczyk Foundation. Pozyskana kwota wykorzystana została w 84% (283 006.00 zł). W ramach w/w środków zrealizowane zostały 22 projekty dla 423 dzieci.

W roku 2016 w 24 placówkach wsparcia dziennego pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, w ramach pełnionego nadzoru przeprowadzili 67 wizytacji, które dotyczyły m.in. organizacji pracy, lustracji bieżących zajęć, frekwencji wychowanków, stanu zatrudnienia oraz kwalifikacji pracowników, współpracy placówek w zakresie opieki i wychowania z instytucjami wymienionymi w przepisach dotyczących wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, współpracy z wolontariuszami, stanu i poprawności dokumentacji prowadzonej przez placówkę, oglądu pomieszczeń, w których realizowane były zajęcia.

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie funkcjonuje również **Centrum Aktywności Środowiskowej**, które w ramach swojej działalności udziela pomocy osobom i rodzinom z grup szczególnego ryzyka, zagrożonym wykluczeniem społecznym, zamieszkałym na osiedlu Antoniny Grygowej w Lublinie.

W 2016 roku, w celu zapobiegania degradacji społecznej dzieci i młodzieży, Centrum Aktywności Środowiskowej podejmowało liczne działania w zakresie organizacji czasu wolnego oraz aktywizacji społecznej i rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży.

Ze wsparcia Centrum Aktywności Środowiskowej w 2016 roku skorzystało około **122 osób** (dzieci i młodzież), w tym **60** przebywało na podstawie zawartych kontraktów socjalnych.

Wśród licznych działań podejmowanych przez Centrum należy wskazać: wspieranie rodziny w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom i młodzieży, pomoc w nauce, stwarzanie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień oraz organizację czasu wolnego, zapewnienie pomocy rodzinie, dzieciom i młodzieży sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami poprzez organizację zajęć profilaktycznych, socjoterapeutycznych, korekcyjnych i terapeutycznych oraz udzielanie doraźnej i kompleksowej pomocy osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, które wynikają z dysfunkcji życia rodzinnego i sytuacji kryzysowych o charakterze losowym.

Rekomendacje:

Z końcem grudnia 2016 roku zakończyła swoją działalność Świetlica „Promyk” mieszcząca się, przy ul. Odlewniczej w dzielnicy Tatary. W związku z tym w ramach rozwoju systemu wspierania rodziny w 2017 roku, za szczególnie istotne należy uznać, przeprowadzenie postępowania ofertowego, w wyniku którego Miasto Lublin zleci uprawnionemu podmiotowi prowadzenie nowej placówki wsparcia dziennego w dzielnicy Tatary. Wskazane jest również wspieranie podejmowanych przez podmioty pozarządowe działań zmierzających do pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego celem zwiększania atrakcyjności zajęć przewidzianych dla dzieci i młodzieży.

4. Pozostałe formy wspierania rodziny

4.1. Rodziny wspierające

W celu udzielenia wsparcia w sytuacji przeżywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Jej zadaniem jest, przy współpracy asystenta rodziny, pomaganie w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie znajduje się informacja, iż Ośrodek poszukuje rodzin zainteresowanych współpracą non profit na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzór wniosku jaki powinny złożyć kandydaci na rodziny wspierające. Opracowany został także wzór umowy z kandydatami.

W 2016 roku, pomimo starań nie udało się ustanowić rodzin wspierających. kontynuowano działania informacyjne.

4.2. Grupy wsparcia

W 2016 roku w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie kontynuowano prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin naturalnych. Grupa adresowana jest do rodziców mających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci.

Grupa wsparcia dla rodzin naturalnych odbyła 9 spotkań, w których uczestniczyło 14 rodzin.

Pracownicy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (asystenci i koordynatorzy) sprawowali opiekę nad dziećmi rodzin uczestniczących w spotkaniach, prowadząc dla nich zajęcia edukacyjne.

W dniu 13 października podczas grupy wsparcia dla rodzin naturalnych zostało przeprowadzone przez pracownika zatrudnionego w dziale (studenta ostatniego semestru pielęgniarstwa Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie), szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia. Szkolenie odbyło się siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.

4.3. Spotkania rodzin naturalnych

W siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej planowane i organizowane były spotkania rodzin naturalnych (rodziców, rodzeństwa) z dziećmi umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej. Do spotkań tych uczestnicy przygotowywani byli przez specjalistów (pedagoga, psychologa), odpowiedniego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub asystenta rodziny. W ciągu całego 2016 roku zorganizowano 140 takie spotkania, w czasie których rodziny naturalne mogły skorzystać z porad specjalistów.

Rekomendacje:

W ramach rozwoju systemu wspierania rodziny na rok 2017, za istotne należy uznać kontynuowanie działań w celu utworzenia rodziny wspierającej.

II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu z wyjątkiem sytuacji nagłych, interwencyjnych, o których mowa w art. 35 ust. 2, art. 58 ust.1 pkt 2 i 3 oraz art. 103 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje w ostateczności, po wyczerpaniu wszystkich gwarantowanych przepisami możliwości wsparcia rodziny.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej.

1. Rodzinna piecza zastępcza

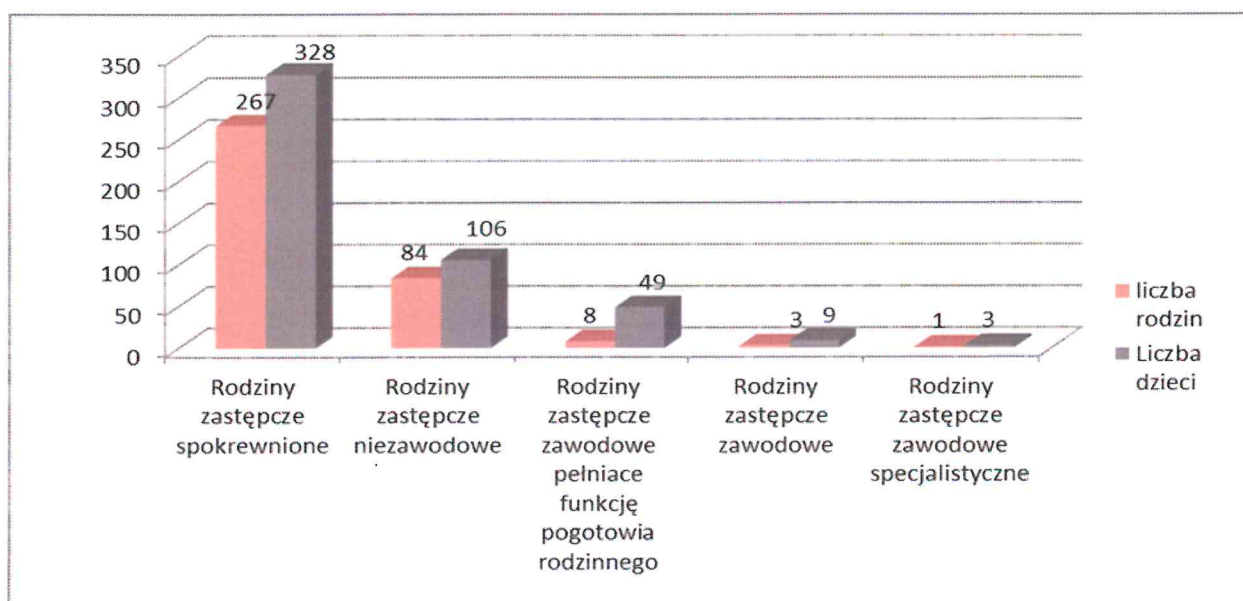
Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1122/2011 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 24 listopada 2011 roku, zmienionego zarządzeniem Nr 52/11/2103 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 15 listopada 2013 r., Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie został wyznaczony organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Mieście Lublin.

1.1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin

Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinnych formach pieczy zastępczej jest jednym z podstawowych zadań własnych powiatu. W trakcie roku 2016 na terenie Miasta Lublin funkcjonowało łącznie **360 rodzin zastępczych**³, w których przebywało **495 dzieci** (w tym 27 dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością).

Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione (267), w których wychowywało się 328 dzieci. Rodzin zastępczych niezawodowych było 84, a pod ich opieką pozostawało 106 dzieci. Ponadto w Mieście Lublin funkcjonowało 8 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (49 dzieci), 3 rodziny zastępcze zawodowe (9 dzieci) oraz 1 rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna (3 dzieci), która z dniem 1 września 2016 r. została rozwiązana z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania rodziny, która przeprowadziła się poza Lublin.

Wykres 1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin i dzieci w nich umieszczone w 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

³Trzy rodziny pełniły jednocześnie funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej.

W funkcjonujących na terenie Miasta Lublin rodzinach zastępczych w w/w okresie na mocy orzeczeń sądu umieszczono 54 dzieci.

W okresie sprawozdawczym z rodzin zastępczych odeszło łącznie 46 dzieci, w tym:

- 8 dzieci powróciło do rodziny naturalnej (w tym 2 dzieci pozostaje decyzją sądu pod opieką babki),
- 12 dzieci zostało adoptowanych,
- 11 dzieci umieszczono w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 25 usamodzielniało się.

Trzy rodziny zastępcze, w których przebywa łącznie 3 dzieci zmieniły miejsce zamieszkania, wyprowadziły się poza Lublin. Jedna rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna z 3 dzieci zmieniła miejsce zamieszkania. Dwoje dzieci opuściło rodziny zastępcze spokrewnione (w tym jedno z powodu zgonu rodziny). Zostały one umieszczone w 2 rodzinach zastępczych niezawodowych.

W 2016 roku 16 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej ukończyło 18 lat i zadeklarowało pozostanie w rodzinie zastępczej.

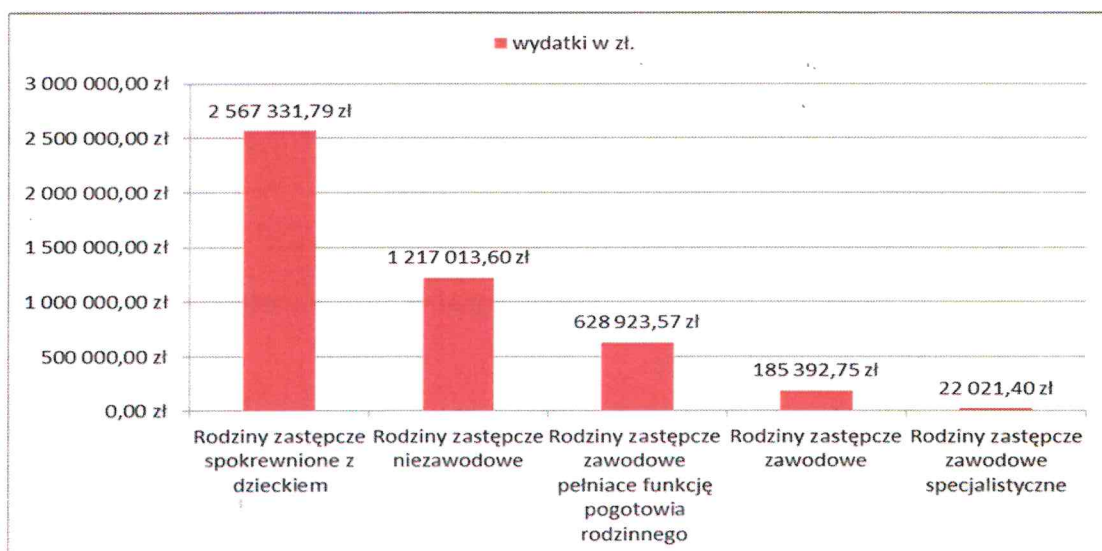
1.1.1. Działania podejmowane na rzecz rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin oraz dzieci objętych rodzinną pieczą zastępczą

Realizacja świadczeń dla rodzin zastępczych

Ogółem wydatki związane z wypłatami świadczeń dla lubelskich rodzin zastępczych wyniosły **4 620 683,11 zł⁴**, w tym **452 950,75 zł** stanowiły wydatki na świadczenia dla dzieci umieszczonych w lubelskich rodzinach zastępczych, a pochodzących z innych powiatów.

⁴ Kwota zawiera wydatki na świadczenia i wynagrodzenia dla lubelskich rodzin zastępczych (bez wydatków poniesionych na rodziny pomocowe i osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich)

Wykres 2. Wydatki na świadczenia dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin w 2016 roku (w zł)

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zgodnie ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.) rodzinom zastępczym **przysługują następujące świadczenia obligatoryjne**: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności, dodatek na dziecko umieszczone na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego dla rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej, w której przebywa więcej niż 3 dzieci,

Rodziny zastępcze **mogą otrzymać również następujące świadczenia fakultatywne**: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka – raz w roku, świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo, jak również świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (w przypadku rodzin zawodowych).

Na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wydano łącznie **485 decyzji administracyjnych**, w tym:

- 184 decyzje dotyczące przyznania świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych – świadczenia obligatoryjne,

- 36 decyzji zmieniających decyzje przyznające świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych – świadczenia obligatoryjne,
- 71 decyzji uchylających decyzje przyznające świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych,
- 63 decyzje dotyczące świadczeń nienależnie pobranych, wraz z umorzeniami,
- 24 decyzje dotyczące środków finansowych na utrzymanie domu jednorodzinnego lub lokalu mieszkalnego – świadczenie obligatoryjne, gdy w rodzinie zastępczej przebywa więcej niż 3 dzieci,
- 53 decyzje przyznające jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - świadczenia fakultatywne,
- 3 decyzje przyznające jednorazowe świadczenie na pokrycie kosztów zdarzenia losowego,
- 4 decyzje odmowne dotyczące, przyznania jednorazowego świadczenia na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – świadczenie fakultatywne,
- 47 decyzji odstępujących od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej (decyzje wydane na podstawie uchwały nr 428/XIX/2012 Rady Miasta Lublin z dnia 29 marca 2012 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty za pobyt w pieczy zastępczej dziecka, które przed umieszczeniem w pieczy zastępczej zamieszkiwało na terenie Miasta Lublin.

W zależności od postanowienia sądu, dzieci pochodzące z terenu Miasta Lublin mogą zostać umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innego powiatu, podobnie jak rodziny zamieszkujące na terenie Lublina mogą zostać ustanowione rodzinami zastępczymi dla dzieci pochodzących z innych powiatów. Wynika to m. in. z faktu umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych, lub też z braku rodzin zastępczych gotowych na przyjęcie dzieci w ich miejscu zamieszkania.

W roku 2016 w lubelskich rodzinach zastępczych przebywało **453 dzieci** pochodzących z Lublina. Wypłacono dla **nich 5 135 świadczeń**, których wartość wyniosła **3 844 356,26 zł**.

W roku 2016 w 34 lubelskich rodzinach zastępczych, na podstawie porozumień zawartych z 20 powiatami, przebywało 42 dzieci z terenu innych powiatów.

Tabela 5. Dzieci z innych powiatów w lubelskich rodzinach zastępczych w 2016 r.

lp.	Nazwa powiatu	Liczba rodzin na terenie Miasta Lublin	Liczba dzieci z innych powiatów na terenie Miasta Lublin
1	Biłgorajski	1	1
2	Hrubieszowski	1	1
3	Łukowski	1	1
4	Radzyński	1	1
5	Zamojski	1	1
6	Niżański	1	1
7	Łęczyński	3	3
8	Lubartowski	2	2
9	Puławski	3	4
10	Lubelski	10	13
11	Chełmski	1	1
12	Sanocki	1	1
13	M. Zamość	1	1
14	Opolski	2	2
15	Świdnicki	6	9
	razem:	35	42

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Na dzieci z innych powiatów umieszczane w lubelskich rodzinach zastępczych wypłacono 465 świadczeń o wartości 411 850,07 zł.. Szczegółowe informacje dotyczące rodzajów wypłacanych świadczeń zawarto w tabeli nr 7.

Realizacja dodatku wychowawczego

Zgodnie z art. 80 ust. 1a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko do ukończenia 18 roku życia, przysługuje dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego określonego w przepisach ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, zwany dalej „dodatkiem wychowawczym”. Zgodnie z art. 87 ust. 1 i 1a ustawy, dodatek wychowawczy przyznaje się od dnia faktycznego umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, (nie wcześniej niż od dnia 1 kwietnia 2016 r.) do dnia faktycznego opuszczenia przez dziecko

rodziny zastępczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia. Prawo do dodatku wychowawczego ustala się na okres 12 miesięcy.

W okresie sprawozdawczym rozpatrzonych zostało **412 wniosków** o przyznanie dodatku wychowawczego dla 396 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Miasta Lublin. Liczba rodzin zastępczych, które w 2016 roku złożyły wnioski o przyznanie dodatku wychowawczego wynosi 290. W sprawie dodatku wychowawczego wydano łącznie **485 decyzji** administracyjnych, w tym:

- 422 decyzje przyznające świadczenie,
- 38 decyzji uchylających przyznanie świadczenia (z powodu, m.in.: opuszczenia przez dziecko rodziny zastępczej, zmiany miejsca zamieszkania rodziny zastępczej, zmiany rodziny zastępczej, umieszczenie dziecka w pieczy instytucjonalnej),
- 3 decyzje zmieniające decyzje przyznające świadczenie, (z powodu zmiany okresu sprawowania opieki nad dzieckiem, np. dziecko chwilowo przebywało w rodzinie biologicznej, umieszczenie dziecka w pieczy instytucjonalnej),
- 22 decyzje w sprawie nienależnie pobranego świadczenia, (z powodu opuszczenia przez dziecko rodziny zastępczej, umieszczenia dziecka w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapeutycznym).

W 2016 roku wypłacono łącznie 3 253 świadczenia dodatku wychowawczego dla 396 dzieci, na kwotę **1 606 202,19zł**.

Tabela 6. Realizacja dodatku wychowawczego dla dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Miasta Lublin

Liczba wniosków	Liczba dzieci	Liczba świadczeń	Wypłacona kwota
412	396	3253	1 606 202,19 zł

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych

W Mieście Lublin w 2016 roku funkcjonowało 12 rodzin zastępczych zawodowych w tym: 8 pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i jedna rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna.

Na podstawie zawartej umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej przysługuje miesięczne wynagrodzenie. W przypadku 6 zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego wysokość wynagrodzenia ustalona została zgodnie z art. 78c i art. 78d ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U.

z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami w brzmieniu obowiązującym na dzień 31.12.2011)⁵. Dla dwóch rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego wynagrodzenie wypłacane jest zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 234 ust. 1 – 5 ustawy, w dniu 31 grudnia 2014 r. zawarto umowy zlecenia o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej z dwiema rodzinami, które przed 1 stycznia 2015 r. pełniły funkcję zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem wielodzietnej rodziny zastępczej. Wysokość wynagrodzenia 2 zawodowych rodzin zastępczych ustalono zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy.

W okresie sprawozdawczym dwie rodziny zastępcze niezawodowe przekształcono w rodziny zastępcze zawodowe na podstawie 2 umów: umowy zlecenia zawartej w dniu 10 marca 2016 r. o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej od dnia 10.03.2016 r. z przysługującym wynagrodzeniem w wysokości 2.000,00 zł miesięcznie oraz umowy zlecenia zawartej w dniu 25 kwietnia 2016 r. o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej od dnia 01 maja 2016 r. z przysługującym wynagrodzeniem w wysokości 2.000,00 zł miesięcznie. W dniu 25 sierpnia 2016 r. podpisano od dnia 1 września 2016 r. jedną umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Kwota wynagrodzenia została ustalona zgodnie z ustawą.

W roku 2016 na wynagrodzenia rodzin zastępczych zawodowych wydatkowano łącznie **364 476,78 zł.**

⁵ Na podstawie art. 226 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziny zastępcze zawodowe miały możliwość złożenia wniosków o wypłatę wynagrodzenia na podstawie przepisów obowiązujących do dnia 31 grudnia 2011 r.

Tabela 7. Wydatki na rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin w okresie I – XII 2016 roku (w zł)⁶

WYSZCZEGÓLNIENIE		Zadania własne				Zadania przejęte od innych JST do realizacji na podstawie porozumień i umów				RODZINY ZASTĘPCZE OGÓŁEM			
		LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ W ZŁ	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI
L.p.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	14	15	16	17
1	RODZINY ZASTĘPCZE - OGÓŁEM	5 235	4 167 732,36	330	453	481	452 950,75	34	42	5 716	4 620 683,11	360	495
2	RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE I NIEZAWODOWE OGÓŁEM:	4 634	3 412 518,52	320	397	417	371 826,87	32	37	5 051	3 784 345,39	348	434
2.1	Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem, w tym:	3 620	2 462 218,51	254	314	151	105 113,28	14	14	3 771	2 567 331,79	267	328
2.1.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	3 472	2 428 895,93	254	314	150	104 713,28	14	14	3 622	2 533 609,21	267	328
2.1.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	127	24 922,58	12	12	0	0,00	0	0	127	24 922,58	12	12
2.1.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.1.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	20	8 200,00	17	20	1	400,00	1	1	21	8 600,00	18	21
2.1.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	1	200,00	1	1	0	0,00	0	0	1	200,00	1	1
2.1.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.2	Rodziny zastępcze niezawodowe z dzieckiem, w tym:	1 014	950 300,01	66	83	266	266 713,59	18	23	1 280	1 217 013,60	84	106
2.2.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	938	932 206,46	66	83	257	264 813,59	18	23	1 195	1 197 020,05	84	106
2.2.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	70	13 993,55	6	6	8	1 600,00	1	1	78	15 593,55	7	7
2.2.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.2.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	5	2 100,00	5	5	1	300,00	1	1	6	2 400,00	6	6
2.2.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	1	2 000,00	1	1	0	0,00	0	0	1	2 000,00	1	1
2.2.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.2.7	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3	RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE OGÓŁEM:	601	755 213,84	10	56	64	81 123,88	2	5	665	836 337,72	12	61
3.1	Rodziny zastępcze zawodowe, w tym:	91	126 290,27	2	7	48	59 102,48	1	2	139	185 392,75	3	9

⁶ wydatki z uwzględnieniem realizacji umów dofinansowanych środkami z budżetu państwa, bez wkładu własnego do Projektu Systemowego

3.1.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	65	64 806,46	2	7	24	24 000,00	1	2	89	88 806,46	3	9
3.1.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	0	0,00	0	0	12	2 400,00	1	1	12	2 400,00	1	1
3.1.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.1.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	2	2 000,00	1	2	0	0,00	0	0	2	2 000,00	1	2
3.1.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.1.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.1.7	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	4	6 554,83	1	4	0	0,00	0	0	4	6 554,83	1	4
3.1.8	świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.1.9	wynagrodzenie za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	20	52 928,98	2	7	12	32 702,48	1	2	32	85 631,46	3	9
3.2	Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, z tego:	510	628 923,57	8	49	0	0,00	0	0	510	628 923,57	8	49
3.2.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	343	310 024,51	8	49	0	0,00	0	0	343	310 024,51	8	49
3.2.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	45	8 400,43	6	7	0	0,00	0	0	45	8 400,43	6	7
3.2.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.2.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	17	9 000,00	8	17	0	0,00	0	0	17	9 000,00	8	17
3.2.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	1	1 000,00	1	1	0	0,00	0	0	1	1 000,00	1	1
3.2.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.2.7	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	24	30 051,51	6	29	0	0,00	0	0	24	30 051,51	6	29
3.2.8	świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.2.9	wynagrodzenie za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	80	270 447,12	8	49	0	0,00	0	0	80	270 447,12	8	49
3.3	Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne, z tego:	0	0,00	0	0	16	22 021,40	1	3	16	22 021,40	1	3
3.3.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	0	0,00	0	0	12	13 623,20	1	3	12	13 623,20	1	3
3.3.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.3.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.3.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.3.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0

3.3.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.3.7	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.3.8	świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.3.9	wynagrodzenie za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	0	0,00	0	0	4	8 398,20	1	3	4	8 398,20	1	3
4.	Rodzinne domy dziecka	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
4.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
4.2	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
4.3	wynagrodzenie za pełnienie funkcji rodzinnego domu dziecka	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0

1) dane wykazane narastająco, uwzględniono wszystkie rodziny i dzieci w nich przebywające w okresie I-XII 2016, które otrzymały pomoc finansową ;

2) w wypadku rodziny, która pełni podwójną funkcję (np. jednocześnie rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej) wykazano ją zarówno w wierszu nr. 2.1 jak i w wierszu 2.2 a w wierszu nr 2 wykazano faktyczną liczbę (tj 1.);

3) przez "LICZBA DZIECI" należy rozumieć dzieci objęte rodzinną pieczą zastępczą

W ramach działań na rzecz rodzin zastępczych, poza wypłatą świadczeń, Dział ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej realizował wiele innych zadań, m. in.:

- Dokonywanie okresowych ocen sytuacji dzieci umieszczonych w systemie rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 129 ustawy, organizator dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka. W ramach działalności Działu przeprowadzono **809** ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej i przekazano na piśmie **809** opinii o zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej do właściwych sądów. Ocen tych dokonano w celu ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, modyfikacji planu pomocy dziecku, monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb oraz oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Ocena dotyczyła **396** dzieci. W przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat oceny dokonywano nie rzadziej niż co 3 miesiące. Sytuacja dzieci starszych podlegała ocenie nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

W związku z nowelizacją ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ocenie sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej mogli uczestniczyć ich opiekunowie zastępczy, a także rodzice naturalni, jeżeli nie zostali pozbawieni przez Sąd władzy rodzicielskiej. O terminach posiedzeń zespołu oceniającego zawiadamiano rodziców biologicznych oraz opiekunów zastępczych dzieci, których sytuację oceniano. W procesie oceny brali udział psycholog, pedagog, właściwy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownik socjalny sekcji ds. rodzin zastępczych, (w przypadku kiedy rodzina zastępcza nie była objęta wsparciem koordynatora), asystent rodziny w przypadku gdy rodzina naturalna była objęta asystenturą.

- Dokonywanie ocen funkcjonowania rodzin zastępczych w kontekście jakości sprawowanej przez nie opieki.

Działając na podstawie art. 132 ustawy, dokonano oceny **80** rodzin zastępczych w odniesieniu do predyspozycji posiadanych przez opiekunów oraz jakości opieki sprawowanej nad powierzonymi im dziećmi. Dział dokonał w/w ocen w składzie: psycholog, pedagog, właściwy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownik socjalny w sytuacji, gdy rodzina zastępcza nie była objęta wsparciem koordynatora. W okresie sprawozdawczym dokonano łącznie 7 ocen negatywnych. Dotyczyły one 4 rodzin zastępczych, spośród których 3 były dwukrotnie negatywnie oceniane. W przypadkach tych,

zgodnie z art. 134 ust. 3 ustawy, został skierowany do właściwego sądu wniosek o uchylenie postanowienia o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej,

- Działania diagnostyczno-konsultacyjne w celu pozyskiwania, szkolenia i kwalifikowania osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Specjaliści zatrudnieni w dziale przeprowadzili badania psychologiczne 140 osób (97 rodzin) będących kandydatami na rodziny zastępcze bądź sprawującymi już funkcję rodziny zastępczej. W 2016 r. wydano 101 opinii dotyczących motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Psycholodzy i pedagodzy działu przeprowadzili badania psychologiczne i pedagogiczne 4 osób (3 rodzin) kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Wydano 3 opinie psychologiczno-pedagogiczne zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt. 13 ustawy.

W 2016 roku Komisja ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka odbyła 50 posiedzeń. Wynikiem prac Komisji było:

- wydanie 1 skierowania dla 2 kandydatów (1 rodzina) na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- wydanie 3 zaświadczeń kwalifikacyjnych dla 4 osób (z 3 rodzin) zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, spełnienia warunków, o których mowa w art. 42 oraz posiadania predyspozycji i motywacji do sprawowania pieczy zastępczej⁷,
- sporządzenie 46 protokołów stwierdzających spełnianie przez kandydatów wymogów, o których mowa w art. 42 ust. 1-3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- sporządzenie 15 protokołów dotyczących wstępnej akceptacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka (3 osoby stanowiące 2 rodziny nie spełniały warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, o której mowa w art. 47 ust. 1-3 ustawy)⁸.

⁷ Działając na podstawie Zarządzenie nr 56/2013 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie z dn. 10.07.2013r. w sprawie ustalenia procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka przez MOPR w Lublinie.

⁸ Działając na podstawie Zarządzenie nr 196/2015 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie z dn. 31.12.2015r. w sprawie Komisji ds. kwalifikowania do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz ustalenia wzorów dokumentów obowiązujących w postępowaniu dotyczącym kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

W 2016 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Ośrodek Adopcyjny w Lublinie (na prośbę MOPR w Lublinie) przeszkolił 3 osoby (3 rodziny zastępcze niezawodowe) oraz 2 kandydatów (1 rodzinę) do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Szkolenie przeprowadzono w terminie 05.05.2016 r. - 06.10.2016 r. na podstawie Programu PRIDE Rodzinna Opieka Zastępcza/Adopcja w wymiarze 55 godzin szkoleniowych i konsultacji indywidualnych oraz 10 godzin praktyk.

➤ Wspieranie i poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą.

W roku 2016 tą formą pomocy objęto 39 rodzin zastępczych. Udzielono łącznie 259 porad, w tym: 107 porad psychologicznych, 152 pedagogicznych.

Tematyka porad dotyczyła:

- w ramach poradnictwa psychologicznego: konsekwencji emocjonalnych przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, współpracy rodziny zastępczej z rodziną naturalną dziecka, sposobów skutecznego komunikowania się w rodzinie, przezwyciężania trudności szkolnych dziecka, poszerzania kompetencji wychowawczych;
 - w ramach poradnictwa pedagogicznego: problemów wychowawczych wynikających z historii życia dziecka, kontaktów opiekunów zastępczych z rodziną naturalną dziecka, postaw rodziców zastępczych wobec problemów dziecka, metod wychowawczych stosowanych przez opiekunów zastępczych, kierowania rodzin zastępczych do lekarzy specjalistów, specjalistycznej pomocy psychologicznej i pedagogicznej, udzielania wskazówek o możliwości skierowania dzieci do placówek specjalistycznych i wsparcia dziennego.
- Sporządzanie diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej (zgodnie z art. 38 ust. 1 pkt 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

W roku 2016 psychologowie i pedagodzy zatrudnieni w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej, sporządzili łącznie 66 diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. W trosce o rzetelność dokonywanych diagnoz pracownikom (pedagogom i psychologom) zapewniano specjalistyczne szkolenia uprawniające do wykorzystania narzędzia Karta Oceny Rozwoju Psychoruchowego do diagnozy dzieci w wieku od 1. miesiąca do końca 9. roku życia oraz narzędzia diagnostycznego Karta Oceny Zachowania i Emocji dla dzieci w wieku od 1. miesiąca do 16

roku życia. Pracownicy uzyskali certyfikaty pozwalające na wykorzystywanie zakupionych narzędzi służących do diagnoz psychofizycznych dzieci. Szkolenie przeprowadzono w Warszawie, a certyfikaty zostały wydane przez firmę KomoLOGO Piotr Gruba, ul. Wiejska 21, Niezdrowice z oddziałem w Pszennej 2, która jako jedyna w kraju jest upoważniona do prowadzenia takich szkoleń i wydawania certyfikatów.

Szkolenia oraz narzędzia diagnostyczne zostały sfinansowane ze środków Miasta Lublin.

➤ Sporządzanie rejestrów danych za rok 2016 o osobach (zgodnie z art. 46 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej):

- zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

W 2016 roku sporządzono 2 rejestry i przekazano je w dniach: 5 lipca 2016 r. oraz 3 stycznia 2017 r. do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie i Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku. Pierwszy rejestr zawierał informacje o: 11 rodzinach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, 59 rodzinach pełniących funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, 9 rodzinach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i 18 rodzinach zastępczych niezawodowych, w których przebywają pełnoletni wychowankowie. Uaktualniony w grudniu 2016 r. oraz przekazany w dniu 3 stycznia 2017 r. rejestr zawierał informacje o: 11 rodzinach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, 66 rodzinach pełniących funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, 7 rodzinach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i 17 rodzinach zastępczych niezawodowych, w których przebywali pełnoletni wychowankowie.

➤ Przekazywanie do właściwych sądów wniosków o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania sytuacji prawnej (zgodnie z art. 47 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

W roku 2016 przekazano łącznie 10 wniosków o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej celem uregulowania ich sytuacji prawnej.

- Sporządzanie pozwów o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci.

Zgodnie z art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2016 roku Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie wniósł do Sądu łącznie 29 pozwów o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz 36 dzieci pochodzących z Lublina i przebywających w lubelskich rodzinach zastępczych oraz 38 pozwów o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz 51 dzieci pochodzących z Lublina, a przebywających w rodzinach zastępczych poza Miastem Lublin. Ponadto Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie złożył do Komorników Sądowych 16 wniosków o wszczęcie egzekucji świadczeń alimentacyjnych.

- Działalność informacyjna, upowszechnianie wiedzy i promowanie ruchu rodzicielstwa zastępczego.

W okresie sprawozdawczym do siedziby działu zgłosiło się 49 rodzin zamierzających podjąć starania o ustanowienie ich rodzinami zastępczymi, z którymi przeprowadzono 96 spotkań informacyjnych na temat warunków, jakie muszą spełniać kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W dniu 31 maja 2016r. w godz. 14.00-18.00 na terenie Domu Młodzieży SOS, przy ul. Jutrzenki 1 odbyły się uroczyste obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, w ramach IV Lubelskich Dni Promujących Zdrowie. W trakcie uroczystości wyróżnione rodziny zastępcze otrzymały dyplomy oraz medale Prezydenta Miasta Lublin. Ponadto został przeprowadzony wykład na temat rodzicielstwa zastępczego. Uroczystość uświetniły występy artystyczne chóru Akademos. Rodziny zastępcze oraz osoby zainteresowane tematyką rodzicielstwa zastępczego mogły skorzystać z poradnictwa dotyczącego rodzicielstwa zastępczego (przekazywano osobom zainteresowanym folder RODZINA ZASTĘPCZA SZANSĄ DLA DZIECKA). Jak co roku, na zakończenie obchodów zorganizowano piknik integracyjny (część rekreacyjna) dla rodzin zastępczych, usamodzielnionych wychowanków i ich bliskich oraz wszystkich osób zainteresowanych rodzicielstwem zastępczym, mieszkającym na terenie Miasta Lublin. Podczas części rekreacyjnej odbyły się m.in.: gry, zabawy, konkursy, warsztaty dla dzieci, w tym warsztaty z robotyki, pokazy pierwszej pomocy przedmedycznej i pokazy judo.

- Informacje na temat dzieci z uregulowaną sytuacją prawną.

Do Ośrodka Adopcyjnego w Lublinie przekazano informację na temat 36 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. W informacjach tych uwzględniono opinię dotyczącą charakteru więzi łączącej dziecko z aktualnym opiekunem.

➤ Sporządzanie wywiadów środowiskowych przez pracowników socjalnych.

W roku 2016 pracownicy socjalni sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych prowadzili systematyczną pracę socjalną z rodzinami zastępczymi oraz wychowankami umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej. Pracownicy socjalni przeprowadzali również wywiady środowiskowe z rodzinami zastępczymi, które ubiegały się o świadczenia z ustawy o pomocy społecznej oraz z osobami usamodzielnianymi. W roku 2016 pracownicy socjalni przeprowadzili łącznie 98 wywiadów środowiskowych, w tym 56 wywiadów przeprowadzono z osobami usamodzielnianymi (co stanowi 57,14% ogółu przeprowadzonych wywiadów).

W okresie sprawozdawczym pracownicy socjalni pracowali z **194 rodzinami** zastępczymi⁹, w których umieszczonych było **238 dzieci**. Zakończyli pracę z **31 rodzinami** zastępczymi, odbyli **1 841 wizyt** w środowisku. Uczestniczyli w 339 spotkaniach, w czasie których dokonywano ocen sytuacji dzieci oraz w 19 spotkaniach, na których dokonywano ocen funkcjonowania rodzin zastępczych (na potrzeby tych ocen przygotowali lub uaktualnili 339 informacji o funkcjonowaniu dzieci w rodzinach zastępczych i 19 informacji o rodzinach zastępczych).

Zgodnie z art. 47 ust. 5 ustawy, przygotowano i przesłano do właściwych sądów 249 informacji o całokształcie sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz sytuacji rodzin dzieci.

Pracownicy socjalni w roku 2016 sporządzili 42 opinie o rodzicach biologicznych, których dzieci przebywają w rodzinnej pieczy zastępczej. Uczestniczyli również w posiedzeniach komisji ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Rekomendacje:

System rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin jest rozbudowany i zabezpiecza najważniejsze potrzeby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych.

⁹ W tym rodziny, w których przebywali wyłącznie pełnoletni wychowankowie oraz rodziny, które w ciągu roku sprawozdawczego zostały przekazane koordynatorowi rodzinnej pieczy zastępczej, tj. łącznie 17 rodzin zastępczych.

Niemniej, mając na względzie stałe doskonalenie, niezbędne jest wskazanie najważniejszych kierunków dalszego rozwoju oraz potencjalnych zagrożeń jego funkcjonowania.

Biorąc pod uwagę zadania wynikające z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wzrastającą liczbę dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, wskazane jest systematyczne zwiększanie liczby niezawodowych rodzin zastępczych i zawodowych rodzin zastępczych.

W 2016 r. w ramach limitów rodzin zastępczych zawodowych roku przekształcono dwie rodziny zastępcze niezawodowe. Z jednej rodziny utworzono rodzinę zastępczą zawodową, która od dnia 10 marca 2016 r. zamieszkała w lokalu wygospodarowanym z zasobów Miasta Lublin. Mieszkanie zostało wyremontowane i przystosowane do potrzeb rodziny. Druga rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna funkcjonowała na terenie Miasta Lublin w okresie od dnia 1 maja 2016 r. do dnia 30 sierpnia 2016 r. Z dniem 1 września 2016r. w/w rodzina zmieniła miejsce zamieszkania z Miasta Lublin na Hutę Żabiowską. W roku 2016 utworzono od dnia 1 września 2016 r. nową rodzinę zastępczą zawodową o charakterze pogotowia rodzinnego.

W Mieście Lublin nie funkcjonuje obecnie rodzinny dom dziecka będący formą rodzinnej pieczy zastępczej w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Istniejące na terenie Miasta rodzinne domy dziecka mają status placówek opiekuńczo-wychowawczych i są formą instytucjonalnej pieczy zastępczej. W rodzinnym domu dziecka może przebywać do 8 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność, przebywając w pieczy zastępczej¹⁰. W związku z problemami z pozyskaniem kandydatów do pełnienia funkcji prowadzącego rodzinny dom dziecka, wskazanym byłoby wygospodarowanie z zasobów Miasta lokalu z przeznaczeniem na prowadzenie w nim rodzinnego domu. Istnieje współpraca pomiędzy Wydziałem Spraw Mieszkaniowych Urzędu Miasta Lublin a Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie w zakresie poszukiwania właściwego lokalu. Zabezpieczenie lokalu na czas pełnienia funkcji, zwiększyłoby szansę na pozyskanie kandydata również spośród rodzin, które nie mają obecnie odpowiednich warunków lokalowych. Zawarcie umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka będzie wiązało się z wypłatą przysługującego wynagrodzenia (art. 62 ustawy o wspieraniu rodziny

¹⁰ W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa za zgodą prowadzącego rodziny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

i systemie pieczy zastępczej) oraz zabezpieczeniem środków finansowych na świadczenia obligatoryjne i fakultatywne, wynikające z art. 80, art. 81, art. 83 i art. 84 wskazanej ustawy.

Zgodnie z art. 57 ust. 1a rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w której przebywa więcej niż 3 dzieci, zapewnia się pomoc przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. W perspektywie kolejnych lat, może zaistnieć potrzeba zwiększenia liczby zatrudnionych osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Zgodnie z art. 51 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze zawodowe są zobowiązane do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji. Wymaga to organizowania szkoleń z wykorzystaniem możliwości finansowania ze środków pozabudżetowych.

Zgodnie z art. 196a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.), dodatek wychowawczy i dodatek do zryczałtowanej kwoty są finansowane w formie dotacji celowej z budżetu państwa. Na obsługę zadania przewidziano 1% dotacji otrzymanej na wypłaty świadczeń. Jak wskazują doświadczenia z roku 2016 są to środki niewystarczające na kompleksową obsługę zadania.

1.1.2. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

W 2016 r. w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zatrudnionych było **11** koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Ogółem wydatki na ich zatrudnienie wyniosły **377 544,44 zł¹¹**. Na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2016 r. - Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Miasto Lublin pozyskało z budżetu państwa dotację celową w kwocie **105 820,00 zł (co stanowiło 28% całości wydatków)** na dofinansowanie wynagrodzeń dla **5 koordynatorów**.

W okresie sprawozdawczym koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej pracowali z **183 rodzinami** zastępczymi, w których umieszczonych było **281 dzieci**. Zakończyli pracę z **27 rodzinami** zastępczymi (w tym ujęto rodziny zastępcze, które w ciągu roku sprawozdawczego objęły wsparciem pracownicy socjalni). Koordynatorzy odbyli **2 030 wizyt** w środowisku. Uczestniczyli w 470 spotkaniach, w czasie których dokonywano ocen sytuacji dzieci oraz w 61 spotkaniach, na których dokonywano ocen funkcjonowania rodzin

¹¹ Wydatki na wynagrodzenia dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wraz z pochodnymi.

zastępczych (na potrzeby tych ocen przygotowali lub uaktualnili 470 informacji o funkcjonowaniu dzieci w rodzinach zastępczych i 61 informacji o rodzinach zastępczych).

Zgodnie z art. 47 ust. 5 ustawy, przygotowano i przesłano do właściwych sądów 284 informacje o całokształcie sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz sytuacji rodzin dzieci.

Główne zadania zrealizowane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej polegały na:

- rozpoznawaniu sytuacji i potrzeb dzieci przebywających w rodzinach zastępczych;
- rozpoznawaniu i ocenie jakości wykonywania przez opiekunów zastępczych zadań wynikających ze sprawowanej funkcji;
- motywowaniu i kierowaniu opiekunów zastępczych do skorzystania ze specjalistycznej pomocy (poradni psychologiczno-pedagogicznych, poradni logopedycznych, poradni specjalistycznych i rodzinnych, świetlic środowiskowych, ośrodków medycznych, fundacji i stowarzyszeń, itp.) w celu wsparcia rodziny w zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków do rozwoju;
- poszukiwaniu pomocy w nauce dla dzieci poprzez kontakt ze świetlicami, wolontariuszami organizacji pozarządowych, poprzez motywowanie opiekunów do zapewnienia dzieciom korepetycji lub udziału w zajęciach wyrównawczych;
- motywowaniu, w wyjątkowych przypadkach, opiekunów zastępczych do zmiany placówek edukacyjnych dzieci na takie, które w sposób optymalny odpowiadałyby ich specjalnym potrzebom;
- motywowaniu dzieci do rozwijania zainteresowań;
- występowaniu do szkół z wnioskami o nadesłanie opinii o sytuacji szkolnej i wychowawczej dzieci oraz informacji o współpracy opiekunów zastępczych z placówkami edukacyjnymi;
- nawiązywaniu, w celu całościowego poznania sytuacji dziecka, kontaktu z jego rodzicami biologicznymi;
- udzielaniu pomocy w sytuacjach trudności wychowawczych sprawianych przez wychowanków;
- udzielaniu wsparcia dorosłym wychowankom rodzin zastępczych, którzy zamieszkują wspólnie z rodzinami zastępczymi objętymi pracą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z racji opieki nad innymi małoletnimi dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej;

- udzielaniu pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych poprzez pokierowanie ich do odpowiednich instytucji;
- przygotowywaniu i prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną zastępczą.

Zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Tabela 8. Podwyższanie kwalifikacji zawodowych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2016 roku

Lp.	Tematyka szkoleń, konferencji oraz warsztatów	Liczba koordynatorów
SZKOLENIA WEWNĘTRZNE		
1	Szkolenie przeprowadzone przez pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Szkolenie odbyło się w siedzibie Działu. Tematyka szkolenia dot. potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i indywidualnych możliwości dzieci oraz teorii więzi. Omawiano również indywidualne przypadki wskazane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.	6
2	Szkolenie przeprowadzone przez radcę prawnego MOPR w Lublinie w siedzibie Działu. Tematyka spotkania dot. procedury postępowania alimentacyjnego (art. 38 ustawy) oraz procedury postępowania w sprawie wszczęcia z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej w celu uregulowania jego sytuacji prawnej (omówienie wzoru wniosku – art. 47 ust. 7 ustawy).	7
3	Szkolenie w ramach Programu prewencyjnego dotyczącego przeciwdziałania negatywnym skutkom stresu w pracy – szkolenia dot. mobbingu.	9
4	Szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy	3
5	Szkolenie dotyczące prowadzenia dokumentacji i aspektów prawnych dotyczących pieczy zastępczej, przeprowadzone w siedzibie Działu przez pedagoga Działu	8
6	Szkolenie przeprowadzone przez pedagoga Działu w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych, temat szkolenia „Wzmacnianie więzi z rodziną biologiczną”.	9

7	Szkolenie „Zrozumieć dziecko z FAS” przeprowadzone w siedzibie Działu przez zatrudnionych w Dziale psychologów. Podczas szkolenia wyświetlono film „Fas ma twarz” zakupiony ze środków MOPR w Lublinie.	8
8	Szkolenie „5 kompetencji opiekuna i rola rodziny biologicznej w życiu dziecka” przeprowadzone w siedzibie sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	8
9	Szkolenie „Praca zespołowa dla zapewnienia dziecku stabilizacji życiowej” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	7
10	Szkolenie „Więź a rozwój dziecka” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	6
11	Szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia przeprowadzone przez pracownika Działu (studenta ostatniego semestru pielęgniarstwa Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie). Szkolenie przeprowadzono w siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	7
12	Szkolenie „Opiekun nauczycielem więzi” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	5
SPOTKANIA KONSULTACYJNE		
1	Spotkanie konsultacyjne z psychologiem ze Specjalistycznej Poradni Wczesnej Diagnozy i Rehabilitacji zorganizowane dla pracowników Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Spotkania organizowane w siedzibie Działu. Tematem spotkania była analiza indywidualnych przypadków rodzin z którymi współpracują pracownicy Działu.	2
SZKOLENIA ZEWNĘTRZNE		
1	Szkolenie „Konflikt!? Nie – Dziękuję. Wybieram Mediację” zorganizowane przez Polskie Centrum Mediacji Oddział w Lublinie z zakresu właściwej komunikacji oraz technik mediacyjnych.	4
2	Szkolenie pod nazwą „Mediacja w tworzeniu płaszczyzn porozumienia dla osób w trudnych sytuacjach życiowych” zorganizowane przez Regionalne Stowarzyszenie Mediatorów i Prawników z siedzibą w Lublinie z zakresu właściwej komunikacji oraz technik mediacyjnych.	1

3	Szkolenie z zakresu zapobiegania, przygotowania i reagowania na wypadek sytuacji kryzysowej na terenie instytucji publicznej zorganizowane przez Centrum Szkoleń Specjalistycznych.	7
WARSZATY		
1	Warsztat ekspertów opieki – Problemy rodzin migrantów przeprowadzony w ramach międzynarodowego projektu realizowanego na UMCS w Zakładzie Socjologii w celu wzmocnienia merytorycznego podstaw tworzonego modelu wsparcia społecznego.	3
2	Doskonalenie warsztatu w zakresie pracy asystenta rodziny poprzez edukację prawną oraz rozwijanie kompetencji w zakresie pracy z osobą doświadczającą przemocy” zorganizowane przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie w ramach Kampanii 16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na płeć.	4

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Rekomendacje:

Należy podkreślić, iż funkcja koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest stosunkowo nową formą wspierania rodzin zastępczych. Dostrzegając zasadność kontynuowania i intensyfikacji pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, w budżecie Miasta przewidziano na rok 2017 środki na zatrudnienie 11 koordynatorów.

Zgodnie z zapisami ustawy, maksymalna liczba rodzin zastępczych, które mogą zostać objęte w tym samym czasie wsparciem 11 koordynatorów wynosi 165. W perspektywie kolejnych lat, może zaistnieć potrzeba zwiększenia liczby zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, w tym celu należy systematycznie pozyskiwać dodatkowe środki finansowe ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych.

Zasadne jest kontynuowanie działań na rzecz zapewnienia koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej możliwości systematycznego podnoszenia kwalifikacji.

1.1.3. Pozostałe formy wsparcia dla rodzin zastępczych

Rodziny pomocowe

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, są wspierane przez rodziny pomocowe. Pomoc ta ma charakter tymczasowy, a podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa zawarta między starostą a rodziną pomocową.

Rodziną pomocową może zostać:

- rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka;

- małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Rodziny takie, na mocy art. 73 ustawy, sprawują czasowo opiekę nad dzieckiem w szczególności w okresie niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu, czy też w sytuacji wystąpienia nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie.

W okresie od stycznia do grudnia 2016 r. podpisano 5 umów o pełnienie funkcji rodziny pomocowej oraz wypłacono 9 wynagrodzeń dla rodzin pomocowych (4 umowy zostały zawarte w miesiącu grudniu 2015 r. - wypłata wynagrodzeń nastąpiła w roku 2016) w łącznej kwocie **4 923,42 zł**. Terminy realizacji 3 umów obejmowały przełom 2015 i 2016 r., jedna rodzina miała termin realizacji umowy w 2016 r. W okresie sprawozdawczym opieką rodzin pomocowych zostało objętych **14 dzieci**.

Osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich

Zgodnie z art. 57 ust. 1a, ustawy w przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek rodziny zastępczej, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

W okresie sprawozdawczym podpisano 2 umowy o świadczenie usług polegających na pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, w wymiarze nie wyższym niż 40 godzin. Umowy dotyczyły 3 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których na dzień podpisania umowy przebywało powyżej 3 dzieci. Stawka za 1 godzinę usług wynosiła 10,00 zł brutto. Wynagrodzenie dla 3 osób zatrudnionych zgodnie z art. 57 ustawy (2 umowy podpisane w 2015 r.), wyniosło łącznie **6 785,08 zł**. Z tej formy pomocy skorzystały 3 rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, w których przebywało po czworo dzieci.

Grupy wsparcia

W 2016 roku w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie prowadzono grupę wsparcia dla rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Grupa wsparcia odbyła 9 spotkań, w których uczestniczyło 7 rodzin.

Szkolenia prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie skierowane do kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz istniejących rodzin zastępczych

Pracownicy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie od dnia 08.11.2016 roku rozpoczęli **szkolenia zgodnie z programem PRIDE Rodzinna Opieka Zastępcza/Adopcja**. W szkoleniu bierze udział 4 kandydatów (3 rodziny) i 8 osób (5 rodzin), które pełnią już funkcję rodziny zastępczej. Szkolenie obejmuje 55 godzin dydaktycznych oraz 10 godzin praktyki. Planowany termin ukończenia szkolenia to marzec 2017 r.

Szkolenie „FAS ma twarz” przeprowadzone w dniu 3 października 2016 r. w godz. 12 - 14 w siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie przy ul. Hutniczej 1A. Szkolenie prowadzili pracownicy zatrudnieni w MOPR w Lublinie: psycholog oraz koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Szkolenie zostało zorganizowane dla rodzin zastępczych. W szkoleniu uczestniczyło łącznie 15 osób (z czego: 9 rodzin zastępczych spokrewnionych, 2 rodziny zastępcze niezawodowe, 2 rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, 1 kandydat do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej oraz 1 konkubent osoby stanowiącej rodzinę zastępczą). Podczas szkolenia odbyła się projekcja filmu „FAS ma twarz” (zakupionego ze środków finansowych Ośrodka) oraz przeprowadzono z uczestnikami ankiety oceny szkolenia.

Szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia przeprowadzone w dniu 3 listopada 2016 r. w godz. 16.10 - 18.05 w siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie przy ul. Poniatowskiego 4. Szkolenie przeprowadził student ostatniego semestru pielęgniarstwa Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Szkolenie było skierowane do rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (odbywało się w ramach spotkania grupy wsparcia). W szkoleniu uczestniczyło 7 osób (6 rodzin). Podczas szkolenia dokonano projekcji filmu „Pierwsza Pomoc” Przedmedyczne zabiegi ratujące życie” (zakupionego ze środków finansowych Ośrodka).

Rekomendacje:

Obecnie, zgodnie z zapisami ustawy zabezpieczone są potrzeby rodzin zastępczych zawodowych, w zakresie korzystania z usług rodziny pomocowej, jak również osoby do pomocy przy pracach gospodarskich i w opiece nad dziećmi, w przypadku pobytu w rodzinie zastępczej powyżej 3 dzieci. W kolejnych latach, biorąc pod uwagę rosnące zainteresowanie tymi formami wsparcia, również wśród rodzin zastępczych niezawodowych, należy spodziewać się, iż liczba zawartych umów wzrośnie. Będzie się to wiązać z wyższymi kosztami obsługi tego zadania, co zostanie uwzględnione w planie budżetu w kolejnych latach.

1.2. Rodzinna piecza zastępcza realizowana w innych powiatach

Zgodnie z art. 191 ustawy, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w innym powiecie. Podstawę zwrotu wydatków stanowi porozumienie w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków.

Miasto Lublin w skali całego 2016 roku poniosło wydatki związane z refundacją wypłaconych świadczeń dla 97 dzieci, które przebywały w rodzinnej formie pieczy zastępczej na terenie innych powiatów – w 64 rodzinach zastępczych (na mocy porozumień w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie, zawartych z 29 powiatami). W 2016 r. wydatki na ten cel wynosiły **1 225 645,38 zł**¹².

Tabela 9. Lubelskie dzieci pod opieką zastępczą świadczoną na terenie innych powiatów w 2016 roku ¹³

lp.	Nazwa powiatu	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Wydatki (koszt utrzymania dzieci lubelskich na terenie innych powiatów)
1	Biłgorajski	2	4	48 000,00 zł
2	Buski	1	3	16 790,25 zł
3	Głogowski	1	1	16 869,60 zł
4	Garwoliński	1	1	11 638,00 zł
5	Gdański	1	1	11 500,00 zł
6	Hrubieszowski	1	1	12 000,00 zł
7	Janowski	1	1	12 000,00 zł

¹² Kwota zawiera wydatki na świadczenia i wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zamieszkujących na terenie innych powiatów w których umieszczone były dzieci pochodzące z Lublina oraz wydatki poniesione na wynagrodzenia dla osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich;

¹³ Bez dziecka cudzoziemskiego

8	Krasnostawski	3	4	49 812,50 zł
9	Kraśnicki	3	5	75 347,06 zł
10	Kościański	1	1	14 400,00 zł
11	Leski	2	8	134 879,85 zł
12	Lubartowski	6	7	72 353,55 zł
13	Lubelski	15	24	297 849,76 zł
14	Łęczyński	5	7	64 890,75 zł
15	Miasto Świnoujście	1	1	7 920,00 zł
16	Mragowski	1	1	12 000,00 zł
17	Opolski	1	2	10 133,34 zł
18	Parczewski	1	1	14 400,00 zł
19	Pucki	1	2	25 340,40 zł
20	Puławski	2	3	33 488,00 zł
21	Radzyński	1	1	8 000,00 zł
22	Średzki	1	2	33 870,96 zł
23	Staszowski	1	3	36 000,00 zł
24	Świdnicki	5	6	71 539,99 zł
25	Warszawski Zachodni	1	1	28 411,43 zł
26	Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie	1	2	24 000,00 zł
27	Wielicki	1	1	50 289,94 zł
28	Wołomiński	2	2	19 920,00 zł
29	Zamojski	1	1	12 000,00 zł
razem:		64	97	1 225 645,38 zł

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Wśród dzieci, za które Miasto Lublin ponosiło odpłatność w 2016 roku było **1 dziecko cudzoziemskie**, które przebywało w niezawodowej rodzinie zastępczej na terenie powiatu lubartowskiego. W 2016 r. wysokość wydatków stanowiła kwota **12 000,00 zł** (liczba świadczeń 12). Środki na ten cel zapewniał budżet państwa.

Zgodnie z właściwością powiatową¹⁴ Miasto Lublin poniosło wydatki na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w wysokości **5 411 435,59 zł**.

¹⁴ Zgodnie z art. 180 pkt 13 do zadań powiatu należy finansowanie: „świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu” (w obrębie rodzinnej pieczy zastępczej dotyczy to dzieci pochodzących z Lublina w lubelskich rodzinach zastępczych oraz dzieci pochodzących z Lublina, w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów).

Tabela 10. Wydatki na dzieci pochodzące z Lublina w lubelskich rodzinach zastępczych oraz dzieci pochodzące z Lublina, w rodzinnej pieczy zastępczej organizowanej na terenie innych powiatów (w zł).

Rodziny zastępcze spokrewnione funkcjonujące w Lublinie z dzieckiem/dziećmi pochodzącym/(pochodzącymi) z Lublina	2 462 218,51 zł
Rodziny zastępcze niezawodowe funkcjonujące w Lublinie z dzieckiem/dziećmi pochodzącym/(pochodzącymi) z Lublina	950 300,01 zł
Rodziny zastępcze zawodowe funkcjonujące w Lublinie z dzieckiem/dziećmi pochodzącym/(pochodzącymi) z Lublina	126 290,27 zł
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego funkcjonujące w Lublinie z dzieckiem/dziećmi pochodzącym/(pochodzącymi) z Lublina ¹⁵	628 923,57 zł
Rodziny pomocowe oraz osoby do pomocy funkcjonujące w Lublinie z dzieckiem/dziećmi pochodzącym/(pochodzącymi) z Lublina.	18 057,85 zł
Odpłatność za dzieci pochodzące z Lublina w rodzinnej pieczy zastępczej organizowanej na terenie innych powiatów ¹⁶	1 225 645,38 zł
Razem:	5 411 435,59 zł.

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Zgodnie z art. 93 ustawy, instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Prowadzenie regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego należy do zadań samorządu województwa.

Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Miasta Lublin jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej.¹⁷

¹⁵ W tym 5 469,35 zł przeznaczone na rodziny pomocowe oraz 5 391,13 zł z tyt. wynagrodzeń dla osób do pomocy

¹⁶ W tym 12 000 zł na dziecko cudzoziemskie (finansowane z budżetu państwa)

¹⁷ Art. 93 ust. 4 ustawy: „Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

- 1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- 2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- 3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- 4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- 5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- 6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
- 7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.”

Wszystkie typy placówek opiekuńczo - wychowawczych wykonują powyższe zadania, ponadto placówki typu interwencyjnego, specjalistycznego – terapeutycznego, rodzinnego realizują dodatkowe zadania opisane w dalszej części przypisu.

Zgodnie z art. 101 ustawy, placówka opiekuńczo-wychowawcza może być prowadzona, jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:

- socjalizacyjnego;
- interwencyjnego¹⁸;
- specjalistyczno–terapeutycznego¹⁹;
- rodzinnego²⁰.

Placówka opiekuńczo–wychowawcza może łączyć zadania placówek typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno–terapeutycznego.

2.1. Placówki opiekuńczo–wychowawcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin

W 2016 roku w Lublinie funkcjonowało **17 placówek opiekuńczo–wychowawczych**.

Były to:

- 3 placówki socjalizacyjne,
- 3 placówki rodzinne,
- 1 interwencyjna,
- 10 łączących funkcję placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej.

Miasto Lublin prowadziło 13 placówek (1 socjalizacyjną, 1 rodzinną, 10 łączących funkcje socjalizacyjną i interwencyjną oraz 1 interwencyjną). Na podstawie umowy zlecającej podmiotom pozarządowym ich prowadzenie, działały 4 placówki – 2 socjalizacyjne (Dom im. Matki Weroniki, Dom Młodzieży SOS) i 2 typu rodzinnego (Rodzinny Dom im. św. Dominika, Rodzinny Dom im. Serca Jezusa). Ponieważ z końcem marca 2016 roku wygasła umowa dotycząca prowadzenia Rodzinnego Domu im. Serca Jezusa, w pierwszym kwartale 2016 roku został przeprowadzony konkurs ofert na realizację zadania publicznego z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – prowadzenie placówki opiekuńczo–wychowawczej typu rodzinnego na terenie Miasta Lublin w okresie od dnia 1 kwietnia 2016 roku do dnia 31 marca 2018 roku. Obecnie cztery umowy zlecające

¹⁸ **Art. 103.** „Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki”

¹⁹ **Art. 105.** „Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności:

1) legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności;
2) wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii;
3) wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.”

²⁰ **Art. 102.** „Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego:

1) wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;
2) umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;
3) współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.”

podmiotom pozarządowym prowadzenie w Lublinie placówek opiekuńczo-wychowawczych obowiązują do 31 marca 2018 roku.

Placówki opiekuńczo–wychowawcze dysponowały łącznie **256 miejscami**. W ciągu 2016 roku umieszczonych było w nich 342 dzieci (w tym 274 dzieci w placówkach prowadzonych przez Miasto Lublin), z których 125 pochodziło spoza Lublina.

W 2016 roku wysokość dofinansowania funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych działających na zlecenie Miasta Lublin wyniosła **1 706 669,18 zł** (w tym, 904 745,68 zł dofinansowanie wydatków na utrzymanie 33 dzieci pochodzących z innych powiatów).

Tabela 11. Placówki opiekuńczo–wychowawcze na terenie Miasta Lublin w 2016 roku

Placówki opiekuńczo – wychowawcze			Prowadzone przez Miasto Lublin				Działające na zlecenie Miasta Lublin		
			Liczba miejsc 31.12.16		Liczba dzieci korzystających w 2016		Liczba miejsc 31.12.16	Liczba dzieci korzystających w 2016	
			ogółem	interv.	ogółem	w tym spoza Lublina		ogółem	w tym spoza Lublina
opiekuńczo – wychowawcze	socializacyjne	Dom Dziecka im. Janusza Korczaka	30		36	7			
		Dom Młodzieży SOS					44	48	26
		Dom im. Matki Weroniki							
	rodzinne	Rodzinny Dom Dziecka	8		8				
		Rodzinny Dom im. Serca Jezusa					16	20	7
		Rodzinny Dom im. św. Dominika							
	socializacyjne i interwencyjne	Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka I	128	31	158	50			
		Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka II							
		Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka III							
		Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka IV							
		Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka V							
		Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka VI							
		Dom Rodzinny Nr 1							
		Dom Rodzinny Nr 2							
		Dom Rodzinny Nr 3							
		Dom Rodzinny Nr 4							

	interwencyjna	Pogotowie Opiekuńcze	30	30	72	35			
		Razem placówki opiekuńczo - wychowawcze	196	61	274	92	60	68	33

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W sprawie przyjęcia do placówki opiekuńczo–wychowawczej (typu socjalizacyjnego lub rodzinnego) funkcjonującej na terenie Lublina dziecka pochodzącego z terenu innego powiatu oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na utrzymanie dziecka w placówce zawierane są porozumienia między Miastem Lublin a odpowiednim powiatem. Łączna kwota zobowiązań powiatów na rzecz Miasta Lublin za 2016 rok wynikająca z realizacji porozumień wyniosła **2 848 985,03 zł**.

Zobowiązania powiatów na rzecz Miasta Lublin z tytułu wydatków na utrzymanie ich dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych realizujących zadania interwencyjne funkcjonujących w Lublinie w 2016 roku wyniosły **835 917,96 zł**.²¹ Ponadto wydatki na utrzymanie w 2016 roku dzieci cudzoziemców, które opłacane są z budżetu państwa wynosiły **63 421,10 zł**.

Tabela 12. Dzieci z innych powiatów przebywające w placówkach opiekuńczo–wychowawczych na terenie Miasta Lublin w 2016 roku

Powiat z którego dziecko pochodzi		Placówki prowadzone przez Miasto Lublin												Placówki działające na zlecenie Miasta Lublin				Razem
		Placówka O-W – Rodzinka I	Placówka O-W – Rodzinka II	Placówka O-W – Rodzinka III	Placówka O-W – Rodzinka IV	Placówka O-W – Rodzinka V	Placówka O-W – Rodzinka VI	Dom Rodzinny Nr 1	Dom Rodzinny Nr 2	Dom Rodzinny Nr 3	Dom Rodzinny Nr 4	Dom Dziecka im. J. Korczaka	Rodzinny Dom Dziecka	Pogotowie Opiekuńcze	Dom Młodzieży SOS	Dom im. Matki Weroniki	Rodzinny Dom im. Serca Jezusa	
1	bialski													2				2
2	białobrzeski														2			2
3	biłgorajski													3				3
4	grójecki													2				2
5	Grudziądz												1					1
6	hrubieszowski												1	1				2
7	janowski															1		1

²¹ (bez uwzględnienia miesiąca grudnia 2016 ze względu na płatność zobowiązań w miesiącu styczniu 2017 r.)

8	jeleniogórski												1					1	
9	krasnostawski												2					2	
10	kraśnicki												1					1	
11	legionowski		1															1	
12	lubartowski		2								2			2				6	
13	lubelski	2	4		2		1	1			4		4	2				20	
14	łęczyński	2											1					3	
15	Łódź													1				1	
16	mławski													1				1	
17	mrągowski													2				2	
18	nowosolski													1				1	
19	parczewski														1	3		4	
20	piotrkowski													2				2	
21	płoński									1								1	
22	puławski		2								1		2					5	
23	radzyński				2													2	
24	rycki	1	3			4		1	4	2				2	1			18	
25	skarżyski												2					2	
26	sokólski												1					1	
27	świdnicki woj. dolnośl.												1					1	
28	świdnicki		1	4	1		1	1	3		4		8					23	
29	Tarnobrzeg													1				1	
30	Warszawa												1					1	
31	wielicki												1					1	
32	włodawski															3		3	
33	zyrardowski												2					2	
34	obcokrajowcy												6					6	
Razem dzieci:		5	13	4	5	4	2	3	7	2	5	7	0	35	22	4	7	0	125
		92													33				

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W ciągu całego 2016 roku w 17 placówkach opiekuńczo–wychowawczych w Lublinie przebywało 119 dzieci pochodzących z 33 powiatów oraz 6 dzieci z innych państw.

Pracownicy Sekcji ds. placówek opiekuńczo-wychowawczych i wsparcia dziennego brali udział w 39 posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w 17 placówkach opiekuńczo–wychowawczych funkcjonujących w Lublinie.

Realizacja dodatku wychowawczego w formie dodatku do zryczałtowanej kwoty na utrzymanie dziecka w placówce.

Od dnia 1 kwietnia 2016 roku realizowane jest nowe zadanie wynikające z art. 115 ust. 2a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadzonego na mocy ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci. Na każde dziecko umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego do ukończenia 18. roku życia przysługuje dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego (500 zł miesięcznie) przyznawany w formie dodatku do zryczałtowanej kwoty na utrzymanie dziecka w placówce. Wniosek o przyznanie dodatku składa dyrektor placówki.

W dniu 1 kwietnia 2016 roku w trzech placówkach opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego funkcjonujących w Lublinie 20 dzieci było uprawnionych do tego dodatku:

- Rodzinny Dom Dziecka - 8 miejsc, 7 dzieci uprawnionych,
- Rodzinny Dom im. Serca Jezusa - 8 miejsc, 7 dzieci uprawnionych,
- Rodzinny Dom im. św. Dominika - 8 miejsc, 6 dzieci uprawnionych.

W okresie od 1 kwietnia do 31 grudnia 2016 roku w wymienionych wyżej placówkach:

- przybyło 4 dzieci uprawnionych,
- 1 dziecko ukończyło 18 lat,
- 5 dzieci opuściło placówki,
- 18 dzieci było uprawnionych w dniu 31 grudnia 2016,
- wpłynęły łącznie 23 wnioski od dyrektorów placówek,
- wydano 22 decyzje przyznające dodatek,
- wypłacono 171 dodatków na łączną kwotę 83 073,12 zł.

Sporządzanie pozwów do Sądu o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo–wychowawczych w Lublinie

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art.38 ust. 2) nakłada obowiązek dochodzenia świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci, które ponad rok przebywają w pieczy zastępczej. W 2016 roku pracownicy Sekcji ds. placówek opiekuńczo-wychowawczych i wsparcia dziennego przygotowali łącznie 27 pozwów, które Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie wniósł do Sądu, o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz 36 dzieci pochodzących z Lublina i przebywających w placówkach opiekuńczo–wychowawczych w Lublinie lub na terenie innych powiatów.

W związku z brakiem realizacji przez rodziców zasadzonych świadczeń alimentacyjnych, do komorników skierowano 36 wniosków o egzekucję świadczeń alimentacyjnych na rzecz 49 dzieci.

Comiesięcznie przekazywano do Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie informacje o liczbie wolnych miejsc w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Lublinie.

2.2. Koszty utrzymania dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej

Średnie miesięczne²² wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej ustala starosta i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do dnia 31 marca danego roku.

Na podstawie informacji złożonych przez dyrektorów i głównych księgowych poszczególnych placówek, wyliczona została w 2016 roku wysokość średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących w Lublinie.

Przygotowane zostało zarządzenie Nr 69/3/2016 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 22 marca 2016 roku, zgodnie z którym średnie miesięczne wydatki na utrzymanie dziecka w 2015 roku wynosiły:

- 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka I – 3 972 zł;
- 2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka II – 3 883 zł;
- 3) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka III – 4 294 zł;
- 4) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka IV – 4 255 zł;
- 5) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka V – 3 925 zł;
- 6) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka VI – 4 144 zł;
- 7) Dom Rodzinny Nr 1 – 5 564 zł;
- 8) Dom Rodzinny Nr 2 – 4 752 zł;
- 9) Dom Rodzinny Nr 3 – 4 837 zł;
- 10) Dom Rodzinny Nr 4 – 5 634 zł;
- 11) Dom Dziecka im. Janusza Korczaka – 4 932 zł;

²² Zgodnie z obowiązującym od 1 stycznia 2012 roku określeniem zawartym w art. 196 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej stanowi kwota rocznych wydatków przeznaczonych na działalność tej placówki wynikająca z utrzymania dzieci z poprzedniego roku kalendarzowego, bez wydatków inwestycyjnych, powiększona o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy, podzielona przez liczbę miejsc w placówce, ustaloną jako sumę rzeczywistej liczby dzieci w poszczególnych miesiącach poprzedniego roku kalendarzowego.

- 12) Rodzinny Dom Dziecka – 3 896 zł;
- 13) Pogotowie Opiekuńcze – 7 949 zł;
- 14) Dom im. Matki Weroniki – 3 684 zł;
- 15) Rodzinny Dom im. Serca Jezusa – 3 104 zł;
- 16) Rodzinny Dom im. św. Dominika – 3 054 zł;
- 17) Dom Młodzieży SOS – 4 895 zł.

Zarządzenie, ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego z dnia 23 marca 2016 roku pod poz. 1298, rozesłano do placówek w Lublinie i do powiatów, z terenu których dzieci przebywały w placówkach w Lublinie.

Kwota odpowiadająca średnim miesięcznym wydatkom przeznaczonym na utrzymanie dziecka w placówce jest podstawą wzajemnych rozliczeń finansowych między powiatem pochodzenia dziecka i powiatem, na terenie którego dziecko przebywa w placówce, a także stanowi podstawę ustalania opłaty za pobyt dziecka w placówce, ponoszonej przez rodziców.

Rekomendacje:

Za najważniejsze potrzeby w zakresie funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych należy uznać:

- kontynuowanie organizowania różnorodnych form aktywności, stymulujących rozwój wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- zwrócenie szczególnej uwagi na współpracę z Sądem w zakresie:
 - przyspieszenia procedur normowania statusu prawnego dzieci,
 - właściwego określania placówek w których mają być umieszczone dzieci,
 - doprowadzania dzieci do wskazanych przez MOPR placówek,
 - kontynuowania bezpośredniej współpracy z kuratorami sądowymi.

2.3. Instytucjonalna piecza zastępcza realizowana w innych powiatach

W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka pochodzącego z Lublina w placówce na terenie Miasta Lublin, podejmowane są działania zmierzające do umieszczenia go w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej funkcjonującej na terenie innego powiatu. W okresie sprawozdawczym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie 18 powiatów

przebywało 80 dzieci pochodzących z Lublina, w tym 2 dzieci w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej w Dębnie (pow. myśliborski woj. zachodniopomorskie). Między powiatami i Miastem Lublin zostały ustalone zasady dotyczące pobytu dzieci w placówkach oraz kosztów ich utrzymania, sformułowane w formie odpowiednio zawartych porozumień.

W 2016 roku zawarto 4 nowe porozumienia zaproponowane przez powiaty. Niektóre powiaty zawierają porozumienia odrębne dla każdego dziecka umieszczanego w placówce funkcjonującej na ich terenie.

Tabela 13. Dzieci pochodzące z Lublina przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza Lublinem w 2016 roku

Lp	Powiat	Placówka	Liczba dzieci		Wydatki Miasta Lublin przeznaczone na utrzymanie dzieci
			w 2016 roku	w dniu 31.12.2016	
1.	bialski	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza w Janowie Podlaskim	1	x	28 900,40
2	białogardzki	Wioska Dziecięca SOS w Karlinie	1	x	27 000,00
3	bielski	Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie w Czechowicach-Dziedzicach	1	x	309,35
4	biłgorajski	Wioska Dziecięca SOS w Biłgoraju	10	9	348 800,00
5	chełmski	Dom Dziecka w Dubience	6	5	247 546,37
6	Kielce	Placówka Opieki Doraźnej "Azyl" w Kielcach	1	x	2 279,64
7	kolbuszowski	Katolicka Placówka Wychowawcza "Nasz Dom" w Widelce	1	x	20 787,12
8	Koszalin	Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa SOS w Koszalinie	3	3	81 000,00
9	krasnostawski	Placówka "Nasz Dom" w Tuligłowach	2	2	89 902,00
10		Placówka Rodzinna im. s. Longiny Trudzińskiej w Tuligłowach	2	2	wydatki od 2017
11	kraśnicki	Wioska Dziecięca SOS w Kraśniku	9	9	289 935,40
12		Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa w Kraśniku	6	6	216 000,00
13	lubelski	Dom Dziecka w Woli Gałęzowskiej	2	1	99 784,00
14		Dom Dziecka w Przybysławicach	1	1	51 894,00
15	łęczyński	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza w Kijanach	2	2	79 300,00
16	myśliborski	Regionalna Placówka Opiekuńczo – Terapeutyczna w Dębnie (Województwo Zachodniopomorskie)	2	2	121 056,54

17	opatowski	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza w Nieskurzowie Nowym	1	1	37 749,08
18	radzyński	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza "Mój Dom" w Radzyniu Podlaskim	1	x	18 018,41
19	Siedlce	Wioska Dziecięca SOS w Siedlcach	18	18	648 000,00
20		Dom Dziecka "Dom pod Kasztanami"	5	5	291 718,60
21	Warszawa	Pogotowie Opiekuńcze Nr 1	1	x	bez wydatków
22	Zamość	Dom Dziecka w Zamościu	2	2	93 396,00
23		Rodzinny Dom dla Dzieci w Zamościu	2	2	11 529,26
	18 powiatów	23 placówki	80	70	2 804 906,17

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zobowiązania Miasta Lublin w 2016 roku w stosunku do innych powiatów z tytułu pobytu dzieci z Lublina w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie tych powiatów wyniosły **2 804 906,17 zł**.

III. USAMODZIELNIENIA

Zgodnie z art. 140 ust. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, przyznaje się pomoc na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie;

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu;

- odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- zatrudnienia.

Pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w roku 2016 znajdowało się łącznie **564** usamodzielnianych wychowanków, z czego:

- **317 wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej²³,**
- **247 wychowanków z 69 placówek²⁴.**

Spśród 564 osób w stosunku, do których wszczęto proces usamodzielnienia, na dzień 31 grudnia 2016 r.:

- 200 osób pozostawało w opiece zastępczej (127 osób w rodzinach zastępczych i 73 w placówkach);
- 364 osoby opuściły rodzinę zastępczą lub placówkę (190 wychowanków z rodzin zastępczych, 174 wychowanków z placówek).

W 2016 roku w proces usamodzielnienia weszło **91** wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- 41 wychowanków z rodzin zastępczych,
- 50 wychowanków z placówek.

W 2016 roku 72 osoby po osiągnięciu pełnoletności opuściły rodziny zastępcze lub placówki (30 wychowanków opuściło rodziny zastępcze oraz 42 wychowanków opuściło placówki).

Spśród 317 usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, większość pochodzi ze spokrewnionych rodzin zastępczych (224 osoby). W rodzinnym domu dziecka (art. 39 ust. 1 pkt 2, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) przebywa 1 osoba, 9 osób opuściło rodziny zastępcze niespokrewnione (osoby, które opuściły rodzinę zastępczą przed dniem 1.01.2012 r.), 76 osób pochodzi z niezawodowych rodzin zastępczych, a 7 z rodzin zawodowych.

Spśród 247 będących w procesie usamodzielnienia wychowanków placówek, najwięcej osób – 198 - to wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu: socjalizacyjnego, rodzinnego i interwencyjnego (z 37 placówek, w tym 13 w Lublinie). Kolejną grupą są wychowankowie opuszczający młodzieżowe ośrodki wychowawcze. W 2016 roku usamodzielniali się wychowankowie z 22 młodzieżowych ośrodków wychowawczych (34 osoby). Pozostali wychowankowie rekrutowali się z 8 zakładów poprawczych (13 osób), z 1 schroniska dla nieletnich (1 osoba) oraz z 1 młodzieżowego ośrodka socjoterapii (1 osoba).

²³ Uwzględniono wychowanków zarówno pochodzących, osiedlających się, jak i zamieszkujących w Mieście Lublin.

²⁴ Z czego 49 osób to wychowankowie z 32 placówek, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

W 2016 roku 223 osobom usamodzielnianym (61,26% ogółu usamodzielnianych, którzy opuścili rodziny zastępcze lub placówki) przyznano decyzją przynajmniej jedno świadczenie w ramach pomocy w usamodzielnieniu, z tego:

- 135 osobom z rodzin zastępczych (71,05% ogółu usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili rodziny zastępcze)
- 88 osobom z placówek (50,57% ogółu usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili placówki).

Łącznie wydatki na świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków tj. pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie w formie rzeczowej, usamodzielnienie, wyniosły w 2016 roku **1 087 739,62 zł**.

Tabela 14. Świadczenia wypłacone w ramach wsparcia w usamodzielnieniu w 2016 r.

Rodzaj świadczenia (pieniężnego)	Osoby usamodzielniane					
	z rodzinnej pieczy zastępczej			z placówek		
	Liczba		Kwota	Liczba		Kwota
	świadczeń wypłaconych	osób		świadczeń wypłaconych	osób	
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	24	24	120 321,00	15	15	91 506,00
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				4	4	18 942,00
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	1003	113	495 399,24	569	75	284 444,38
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				107	17	55 276,20
Pomoc na zagospodarowanie	28	28	54 558,00	19	19	41 511,00
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				5	5	13 776,00
Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	X	2	X	X	9	X
Pomoc w uzyskaniu warunków mieszkaniowych	X	18	X	X	30	X
Łącznie			670 278,24	Łącznie		417 461,38
Łącznie wydatki na usamodzielnienia			1 087 739,62 zł			

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Bardzo ważną formą wsparcia w usamodzielnieniu wychowanków są mieszkania chronione. Mieszkanie chronione jest formą pomocy przygotowującą osoby usamodzielniane, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia oraz integracji

ze społecznością lokalną. Miasto Lublin w roku 2016 dysponowało **7 mieszkaniem chronionymi** (25 miejsc). W ciągu całego 2016 r. z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym skorzystało **31 osób** (20 z placówek, 11 z rodzin zastępczych).

Tabela 15. Mieszkania chronione dla usamodzielnianych wychowanków

Rodzaj świadczenia (niepieniężnego) pobyt w mieszkaniu chronionym na terenie Lublina	Osoby usamodzielniane – mieszkańcy zamieszkujący w mieszkaniach chronionych prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie			
	z rodzinnej pieczy zastępczej		z placówek	
	liczba mieszkańców korzystających w ciągu okresu sprawozdawczego	liczba mieszkańców (stan na dzień 31.12.2016 r.).	liczba mieszkańców korzystających w ciągu okresu sprawozdawczego	liczba mieszkańców (stan na dzień 31.12.2016 r.).
ul. Mireckiego (1 miejsce) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	1	1	0	0
ul. Mireckiego (1 miejsce) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	0	0	1	1
ul. Mireckiego (2 miejsca) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	0	0	2	2
ul. Ogrodowa (6 miejsc) Uruchomiono: 01.01.2005 r.	5	2	5	4
ul. Staszica (5 miejsc) Uruchomiono: 01.10.2010 r.	1	1	6	4
ul. Wyżynna 16/25 (5 miejsc) Uruchomiono: 01.07.2013 r.	2	1	4	3
ul. Wyżynna (5 miejsc) Uruchomiono: 01.01.2013 r.	2	1	2	1
Łączna liczba osób, która skorzystała z pobytu w mieszkaniu chronionym				
Stan na dzień 31.12.2016r.	11	6	20	15
Ilość mieszkań				
Ilość miejsc				

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Aktywizowanie młodzieży w kierunku zdobycia lub podniesienia kwalifikacji (nabycia nowych umiejętności) jest istotnym działaniem prowadzonym przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w ramach tworzonego sprawnego systemu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Dotychczas realizowane działania w tym zakresie zwiększają szanse młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym na podjęcie zatrudnienia. W 2016 r. osoby, które opuściły pieczę zastępczą oraz placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej były informowane o projektach realizowanych na terenie Lublina. Wszystkie projekty były skierowane do osób, które nie uczyły się w systemie dziennym, nie były zatrudnione oraz opuściły placówkę lub rodzinę zastępczą nie dawniej niż 12 miesięcy przed przystąpieniem do projektu. Informacje w tej sprawie przekazano 19 osobom, które spełniały jednocześnie wszystkie warunki. Osoby

usamodzielniane w ramach projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, miały możliwość uczestnictwa w poradnictwie zawodowym, ukończenia różnego rodzaju kursów oraz szkoleń, a także skorzystania ze stażu zawodowego.

W 2016 roku 83 osoby, spośród usamodzielniających się wychowanków, zdobyły lub podniosły swoje kwalifikacje (46 osób z placówek i 37 osób z rodzin zastępczych).

Rekomendacje:

Za najistotniejsze potrzeby pozafinansowe w zakresie wsparcia usamodzielniających się wychowanków należy uznać:

- utrzymanie na poziomie roku 2016 liczby mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań dla 25 mieszkańców);
- kontynuowanie organizowania różnorodnych form aktywizacji osób usamodzielnianych w formie warsztatów, szkoleń i kursów stymulujących ich rozwój oraz zwiększających ich możliwości na rynku pracy;
- zapewnienie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych poprzez zawarcie umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu Miasta (rozpoczęły się prace nad wykazem wychowanków domów dziecka i rodzin zastępczych zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu Miasta Lublin);
- kontynuowanie zapewnienia pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, w tym poradnictwo zawodowe, przy współpracy z Miejskim Urzędem Pracy w Lublinie;
- kontynuowanie zapewnienia pomocy psychologicznej w celu kompensacji deficytów w zakresie rozwoju emocjonalnego i społecznego.

IV. ZESTAWIENIE POTRZEB I REKOMENDACJE

- Utrzymanie na obecnym poziomie liczby miejsc w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, przy ul. Chmielewskiego 9 i w Ośrodku Wsparcia w formie schroniska dla samotnych matek z dziećmi – mieszkanek Miasta Lublin oraz bezdomnych kobiet mieszkanek Miasta Lublin, przy ul. Bronowickie 3.
- Pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych) na zwiększenie zatrudnienia i dofinansowanie wynagrodzeń dla asystentów rodziny.
- Przeprowadzenie postępowania ofertowego na prowadzenie nowej placówki wsparcia dziennego w dzielnicy Tatary.
- Wspieranie podejmowanych przez podmioty pozarządowe działań zmierzających do pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego celem zwiększania atrakcyjności zajęć dla dzieci i młodzieży.
- Rozważenie możliwości zwiększenia zatrudnienia psychoterapeutów rodzinnych i małżeńskich w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin, w celu objęcia nieodpłatną terapią większej liczby rodzin i małżeństw.
- Kontynuowanie działań w celu utworzenia rodziny wspierającej.
- Kontynuowanie prowadzenia spotkań rodzin naturalnych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej.
- Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.
- Kontynuowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze.
- Systematyczne zwiększanie liczby niezawodowych rodzin zastępczych i zawodowych rodzin zastępczych.
- Systematyczne podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych zawodowych.
- Wygospodarowanie z zasobów Miasta lokalu z przeznaczeniem na prowadzenie w nim rodzinnego domu dziecka.

- Zapewnienie rodzinom zastępczym zawodowym wsparcia ze strony rodzin pomocowych.
- Kontynuowanie organizowania dla rodzin zastępczych spokrewnionych szkoleń podnoszących kompetencje opiekuńczo–wychowawcze.
- Organizowanie dla rodzin zastępczych niezawodowych szkoleń dotyczących specyficznych potrzeb dzieci (m.in. FAS, ADHD, zaburzenia więzi, adolescencja).
- Kontynuowanie zatrudnienia osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i pracach gospodarskich dla rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, w których przebywa 3 i więcej dzieci.
- Pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych) na dofinansowanie wynagrodzeń dla zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
- Organizowanie różnorodnych form aktywności, stymulujących rozwój wychowanków placówek opiekuńczo–wychowawczych.
- Kontynuowanie prowadzenia mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań dla 25 mieszkańców).
- Kontynuowanie organizowania różnorodnych form aktywności osobom usamodzielnianym w formie warsztatów, szkoleń i kursów stymulujących ich rozwój oraz zwiększających ich możliwości na rynku pracy.
- Kontynuowanie udzielania pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych osobom usamodzielnianym, poprzez zawarcie umowy najmu lokalu zasobów Miasta Lublin.
- Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia osobom usamodzielnianym, w tym zapewnienie dostępu do poradnictwa zawodowego przy współpracy z Miejskim Urzędem Pracy w Lublinie.
- Kontynuowanie udzielania pomocy psychologicznej osobom usamodzielnianym, w celu kompensacji deficytów w zakresie rozwoju emocjonalnego i społecznego.
- Doskonalenie zasad współpracy z sądami, poradniami, kuratorami sądowymi oraz innymi podmiotami w celu zwiększenia skuteczności działań.

Spis tabel i wykresów:

Tabela 1. Liczba rodzin objętych terapią w 2016 roku.....	4
Tabela 2. Liczba osób objętych wsparciem Poradni w 2016 roku z podziałem na rodzaj wsparcia	4
Tabela 3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych asystentów rodziny w roku 2016	10
Tabela 4. Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego dotowane przez Miasto Lublin w 2016 roku z podziałem na typy	15
Wykres 1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin i dzieci w nich umieszczone w 2016 roku.....	21
Wykres 2. Wydatki na świadczenia dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin w 2016 roku (w zł)	23
Tabela 5. Dzieci z innych powiatów w lubelskich rodzinach zastępczych w 2016 r.	25
Tabela 6. Realizacja dodatku wychowawczego dla dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Miasta Lublin	26
Tabela 7. Wydatki na rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin w okresie I – XII 2016 roku (w zł)	28
Tabela 8. Podwyższanie kwalifikacji zawodowych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2016 roku	40
Tabela 9. Lubelskie dzieci pod opieką zastępczą świadczoną na terenie innych powiatów w 2016 roku	45
Tabela 10. Wydatki na dzieci pochodzące z Lublina w lubelskich rodzinach zastępczych oraz dzieci pochodzące z Lublina, w rodzinnej pieczy zastępczej organizowanej na terenie innych powiatów (w zł).	47
Tabela 11. Placówki opiekuńczo–wychowawcze na terenie Miasta Lublin w 2016 roku	49
Tabela 12. Dzieci z innych powiatów przebywające w placówkach opiekuńczo–wychowawczych na terenie Miasta Lublin w 2016 roku.....	50
Tabela 13. Dzieci pochodzące z Lublina przebywające w placówkach opiekuńczo–wychowawczych poza Lublinem w 2016 roku.....	55
Tabela 14. Świadczenia wypłacone w ramach wsparcia w usamodzielnieniu w 2016 r.	58
Tabela 15. Mieszkania chronione dla usamodzielnianych wychowanków	59

Prezydent Miasta Lublin

dr Krzysztof Żuk

DYREKTOR
MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY RODZINIE
w Lublinie

M. Domagała
Małgorzata Domagała